

slovenski čebelar

1 9 6 4

LETO LXVI

ŠT. 12

VSEBINA

Slavko Raič: Anton Janša (1734—1964)	273
Vladi Martelanc: S čebelami gremo v zimo	274
Ing. Jože Rihar: Čebelji hibridi	277
Edi Senegačnik: Med naj postane naša vsakdanja hrana	281
S. L.: Mednarodna trgovina z medom	283
Alojz Milač: Moje in znančeve izkušnje pri točenju mane	284
Blaž Kantušer: Kuhanje voščin in voska	285
Gasper Šnabl: Še o LR- in AZ-panju	288
Jože Resnik: Kovine v čebelarstvu	289

NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

Čebelarstvo v Avstraliji. Pepel proti mravljam. Francoske čebele oprahujejo škotske sadovnjake. Kakšno težo lahko nosi ena sama čebela. Pomoč čebelarjem v Kanadi. Adam Kehrle v Ameriki. Apimicin. Panjske končnice. Romunske znamke. Paketne čebele v Angliji. Čebela vzgaja čebelarja. Čarnica v svoji prvotni domovini. Sahalinka	291
---	-----

NASA ORGANIZACIJA

Pred občnimi zbori čebelarskih društev in družin. Navodila za ustanavljanje čebelarskih društev. Ob 250-letnica rojstva Antona Janše. Ustanovili smo čebelarski krožek na naši šoli. Pravila (osnutek) za ustanavljanje čebelarskih društev. Pravila Zveze čebelarskih društev za Slovenijo. Pravilnik o podeljevanju čebelarskih odlikovanj. Premožensko stanje ZCDS dne 31. decembra 1963	315
---	-----

OSMRTNICE

Vinko Požar	316
-----------------------	-----

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačajo letno članarino 1000 din, ga prejema zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tiska CP Delo — obrat Triglavsko tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor: Valentin Benedičič, Ivan Majcen, Slavko Raič, Jože Rihar, Edi Senegačnik in Joško Slander. Odgovorni urednik: Edi Senegačnik. Letna naročnina za nečlane 1200 din, za inozemstvo 1500 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 140 din, na 16 straneh 70 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. Isto velja za naročnino. Številka žiro-računa pri Narodni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 600-14/603-116

ANTON JANŠA (1734—1964)

V maju je preteklo 250 let, odkar se je rodil večji čebelar in znameniti čebelarski učitelj, čigar ime ni zaslovelo le po vsej Evropi, ampak je prodrlo tudi prek morja.

Gorenjski kot naše ožje domovine se ne odlikuje samo po svoji prirodni lepoti, ampak tudi po tem, da je v njem tekla zibel mnogih mož, ki so s svojim delom in svojo besedo proslavili našo domovino, ki se jim je lepota pokrajine vtisnila v njihovo dojemljivo dušo. Ta kot nam je dal Prešerna. Ali je slučaj, da se je pesniški almanah, ki je v njem začel ta naš velikan saditi svoje »mokrocveteče rožce poezije« in s tem ustvarjati temelje naše umetne pesmi, zval »Kranjska čebelica«? Ali, da so izdajali v Celju »Slovensko čbelo« in v Celovcu »Slovensko Bčelo«? To je dokaz, kako cenjena je že od nekdaj pri nas čbela. Dolgo bi moral naštevati, če bi hotel omeniti vse znamenite Gorenjce, pa naj navedem le Kumerdeja, ki je tudi v zvezi z Janšo, saj mu je »kot navadnemu kmetu« popravljaj jezik in slog, nadalje Linhart, Bleiweisa, »velikana učenosti« Čopa, pa F. S. Finžgarja in Janeza Jalna.

Med temi imeni se blešči tudi ime našega Antona Janše. O njegovi prvi mladosti imamo, žal, le malo točnega. Gotovo je, da se je začel že zgodaj intenzivno ukvarjati s čebelarstvom in da so bili na njegovi domačiji že od nekdaj dobri čebelarji z obsežno čebelarsko tradicijo. Sicer Janša ne bi mogel tako globoko prodreti v življenje čebel, kakor je pokazal v svojih delih, v »Razpravi o rojenju čebel« in »Popolnem nauku o čebelarstvu«.

Janša je brez dvoma duševni velikan med čebelarji. Poznal je že vse skrivnosti iz življenja čebel, ki je nanje sedanost tako ponosna. Janša je prvi učil, da se z rojem seli stara matica, in sicer nekoliko dni prej, preden se izvali mlada, razen če je stara odmrla ali jo je mlada umorila, če zaradi

slabega vremena ni mogla rojiti. Dobro je vedel, da zalega matica vse celice, ne le čebelje, ampak tudi trotovske, da so čebele samice, trotje pa samci, ne pa, kakor so prej trdili Nemci, čebelam vodonosci. Točno je izpovedal, da čebele lahko preobrazijo v matico čebeljo žrko, če ni preveč stara. Opazoval je, da se matica oplemeni v zraku in je prvi popisal njeno vrnitev v panj po sprašitvi z znamenjem sprašitve v zraku. Povedal je, da je to znamenje odtrgan troto spolni organ. Osirotelim panjem je dodajal sprasene matice v matičnicah iz žice. Kar je povedal v svojih knjigah, drži še danes kakor pribito.

Janša, po domače »Kuharjev Tone«, pa je bil že doma tudi spreten slikar; naredil je take končnice, da nobeden takih. Na Dunaju se je izobraževal na Akademiji likovnih umetnosti in je bil že priznan slikar. Ko je »Gospodarska družba« na Dunaju iskala čebelarskega učitelja, je po raznih pogajanjih cesarica Marija Terezija odločila, naj Janša prevzame to mesto in potuje kot čebelarški učitelj po vseh avstrijskih deželah. Dodelila mu je lepo plačo.

Janša je užival na Dunaju velik ugled. Kamorkoli je prišel kot čebelarški učitelj, povsod so sprejeli njegov način čebelarjenja. Velike uspehe je dosegal zlasti s prevažanjem čebel na ajdovo pašo, kar takrat tam še ni bilo znano. V javnih čebelarških šolah se je smelo takrat učiti le po preizkušenih načelih, po katerih je učil prvi čebelarški učitelj Janša.

Zanimivo je, da so imeli Nemci Janšo dolgo časa za svojega rojaka. Šele nedavno je znameniti čebelar Armbruster odkrito priznal, da je bil rojen Slovenec.

Naj omenim še nekaj v tolažbo čebelarjem, ki jih danes tudi tlači kriza in da ovržem stari pregovor: Muha ne da kruha. Nekoč je obiskal Janšo na Dunaju njegov sosed iz Breznice. Ko se je vrnil domov, je trdil, da ima Janša toliko denarja, da ne ve, kam z njim.

S. R.

S ČEBELAMI GREMO V ZIMO

VLADI MARTELANC

Najprej si izprašajmo vest, če smo pri čebelah res opravili vsa nujna jesenska opravila. Kdor je bil površen in ni upošteval navodil za to delo v letošnji 9. številki Slovenskega čebelarja, bo imel s svojimi čebelami vred nemirno zimsko spanje. Ni prijetnejšega občutka za čebelarja, ko zavija zunaj mrzla burja in naletava sneg, kot ta, da je svoje ljubljenske kar najbolje zazimil in toplo odel. Pohvalo in priznanje za tako vestno delo nam dajo čebelice, ko se lepega februarkega dne močne in zdrave sprelete, hvaležno pozdravljajoč svojega skrbnega gospodarja.

Poglejmo na hitro, kako je potekalo letošnje čebelarsko leto. Spomladanska akacijeva paša je bila posebno na Primorskem bolj skromna. Šele poznejša travniška paša je do kraja napolnila medišča, tako da je lahko prvič zabrnelo točilo. Ponekod so v območju iglavcev kar dobro opravili. Najprej je pričela smreka, nato pa še nekoliko hoja, tako da je bilo treba

ponekod kar dvakrat zavrteti. Čebelarji so zelo upali na žepkovo pašo v Liki in na dokaj vzpodbudna poročila so nekateri le odpeljali čebele tjakaj. Srečni so bili tisti, ki so dobili zimsko zalogo. Bolje so opravili čebelarji na materini dušici in jesenski resi. Ajda je letos ponekod kar dobro medila (Murska Sobota, Ljutomer, Trebnje). Čebele so nabrale na njej več kot zimsko zalogo. Ponekod pa je docela odpovedala. Zaradi dežja se družine tudi na kostanju niso razvile, bilo ni skoro nobenega pomembnega donosa. Da so čebelarji oskrbeli čebelam dovoljno zimsko zalogo, so morali skoro povsod seči globoko v žep in kupiti sladkor. V drugi polovici letošnjega toplega septembra je bilo skoro povsod idealno vreme za dopitjanje zimске zaloge. Čebele so sladkorno raztopino prav lepo jemale in jo večinoma tudi pokrile. Zračna ohladitev v začetku oktobra je obetala, da bodo pozni dopitovalci bolj slabo odrezali. No, upajmo, da takih ni veliko.

Sedaj nam ne preostane nič drugega, ko da panje pravilno in dobro zapažimo. Ko smo konec oktobra izpraznili medišča in zagotovili čebelam dovoljno zimsko zalogo, smo jih narahlo odeli z nekaj polami časopisnega papirja, kajti v tem času prav rade pridejo prve slane. Čebele se stiskajo polagoma v zimsko gručo in nam kažejo, ali bodo napravile zimsko gnezdo v sredini ali ob straneh plodišča. Sedaj čebelar lahko ugotovi, koliko ulic bo družina zasedala preko zime. Upoštevajoč napor čebel pri ogrevanju plodišča v hudem mrazu, moramo prostor čim bolj zožiti. Zato menim, da danes ne smemo več ugibati, ali je zoževanje panjev pred zazimljenjem potrebno. Prepričan sem, da ločilne deske ne bo nihče več opustil, kdor jo je le enkrat preizkusil. Čebelar jih naredi lahko sam iz odpadnih in neposkobljenih desk. Ker se mora ločilna deska točno prilegati matični rešetki in prednji panjski steni ter mreži okenca, mora biti nekoliko večja od satnika AŽ-panja. Meriti mora 42,5 cm × 26,6 cm in biti debela 18–20 mm. Pod desko na dnu panja damo še letvico enake debeline in dolžine, ki ima tri zareze, v katere se utopijo nosilne železne palice. Le taka ločilna deska tesno loči prazen prostor od čebel.

Čebelar, ki še ni zoževal svojih panjev, bo mogoče v zadregi, ker ne ve, na koliko satov naj plodišče zoži. Popolnoma napačno bi bilo, ako bi zoževali vse po enem kopitu. Različno močne družine imajo tudi različne potrebe. Z jesenske rese pripeljemo včasih tako močne čebele, da se šele ob občutljivejšem novembrskem mrazu lahko stisnejo med satje. Takoj panjev seveda ne kaže zoževati. Družine, ki zasedajo le 5–8 ulic, moramo zožiti. Ako je na zunanji strani krajnih satov samo 50–100 čebel, ti sati niso normalno zasedeni! Zato z njih takoj ometemo čebele na odprto matično rešetko, da se združijo z ostalimi v gnezdu. Povprečno lahko zožimo devetsatarje na 6–7 satov, dočim pustimo panjem na 10 ali 11 satov kak sat več. Prazen prostor zatlačimo z lesno volno, s slamo ali s senom. Zožujemo pa vedno tako, da pri dveh vodoravno in skupaj stoječih panjih zožimo npr. levega ob desno panjsko steno, desnega pa ob levo. Obe družini tvorita tako nekako toplotno enoto in se medsebojno grejeta. V takem položaju sta dve srednje močni družini tudi hudi zimi kos. Pri vzdrževanju primerne toplote v dolgi in mrzli dobi ni niti tako važno, če porabi panj nekoliko več hrane. Huje pa je, če se čebele fizično izčrpajo, ker morajo vzdrževati toploto in ogrevati prevelik prostor. Take čebele že prve pomladne mesece

odmro in razvoj panja je s tem okrnjen. Ne pričnimo s prezgodnjim zoževanjem. Počakajmo, da stisne prvi jesenski hlad čebele v gručo, ker bomo le tako lahko pravilno ocenili zasedene sate. Ako imamo pripravljene ločilne deske in material za izpolnitev praznega prostora, gre delo hitro od rok. Nekoliko zamudneje je, če moramo družino od desne panjske stene premakniti na levo. Čebele se že v nekaj dneh prilagode svojemu zoženemu gnezdu. Z žrelnimi zapahi naravnamo odprtino na levo ali desno stran panja, kjer pač družina sedi.

Ko smo vse to opravili, pričakujemo še ostrejšega mraza, ko denemo v panje ostali zimski opaž. Na rešetko in za okence položimo debelejši sloj sešitega časopisnega papirja, vrh tega pa še slamnico — našo staro znanko. Kdor ne premore slamníc, uporabi lahko prazne papirnate vreče od cementa ali sladkorja, v katere stlači 5–6 cm debelo plast fine lesne volne, mehke slame ali sena. Učinkovitost vsakega toplotnega izolacijskega materiala narašča, ako spravimo med najfinejša vlakenca čim več zraka, ki se zaradi velikega upora ne more premikati ali sprožiti kakršnokoli kroženje. Puh naše perutnine je taka idealna snov, a ga žal načno molji. Tudi vlaga v panjih bi ga uničila, ker je organskega izvora. Vendar se z naraščajočo proizvodnjo plastičnih mas naglo približujemo dobi, ko bomo imeli na voljo ceneno snov za paženje panjev. Danes poznamo že snežnobe pene steropora, ki prekaša v vsakem oziru celo gosji puh. Samo dva centimetra debela plast tega materiala bi v panju gotovo zaleгла za 10 cm debelo slamnico. Kljub temu da je ta snov še sorazmerno draga, pazijo nekateri srečni in iznajdljivi čebelarji že sedaj z njim svoje panje. Mimogrede naj še omenim, da tehta 1 m² 2 cm debelega steropora le nekaj dekagramov. Torej je lažji od puha, strujen je v penasto maso, ki ji ne more do živega noben škodljivec. Čebele pa ne smejo priti z njim v direkten stik, ker ga sicer zgrizejo v drobne kosmiče slične pravemu snegu. Prepričan sem, da bo nekoč videti današnje slamnico le še v čebelarskem muzeju.

Ko bodo zaveli strupeni in mrzli zimski vetrovi, naj bodo naše čebelice preskrbljene z vsem, da jim bo v panjih prijetno in toplo. Skrbimo, da bodo imele tudi popolen mir. Čebelnjak naj bo lepo pospravljen, pod po možnosti poriban in satje zaprto v omare. Ako se je v omarah pojavila kakšna razpoka, jo prelepimo s papirjem, kajti za dobro razkuževanje satja morajo biti neprodušno zaprte. Med stene čebelnjaka in panje stlačimo dober opaž, kajti tukaj so panji najbolj izpostavljeni mrazu. Kjer čebelnjak ni docela napolnjen s panji, obijemo odprtine z deskami, tako da ne more vanj kakšna žival, ki bi čebele lahko motila. Da ne bodo gospodarile miši in podgane v čebelnjaku, jim nastavimo primerne pasti ali strup, da jih uničimo. Ptice, posebnó siničke, kaj rade nadlegujejo na panjskih bradah čebele in ko prilezejo razburjene iz panja, je že po njih! Ta prekršek sicer zelo koristnih ptic pa ne smemo takoj kaznovati s kakšno pastjo ali celo z zračno puško. Tudi one bijejo svoj težki zimski boj za obstanek. Ako jim obesimo na bližnje drevo lojeve pogače ali kos neobranih govejih kosti, se ne bodo za panje in čebele sploh zmenile. To pa moramo pravočasno napraviti, preden se prično sladkati z živimi čebelami. Včasih se začetniki tako bojijo za svoje čebele, da jih odnesejo čez zimo v klet ali v kakšen drug hišni prostor. Povedati jim moramo, da je taka pretirana skrb odveč, kajti pri

nas nimamo sibirskega mraza. Dobro preskrbljene čebele bodo tudi v skromnem čebelnjaku prestale zimo.

Dolge zimske mesece pa posvetimo tudi svojemu čebelarskemu izpopolnjevanju. Pridno segajmo pa čebelarski literaturi, ki jo imamo dovolj na voljo. Ne zamudimo nobenega predavanja. Obiskujmo dobre čebelarske prijatelje in si z njimi izmenjujmo svoje izkušnje. Ob topli peči je tako prijetno pokramljati o naših ljubljenkah in delati načrte za prihodnje leto.

ČEBELJI HIBRIDI

ING. JOZE RIHAR

Dandanes ve že skoraj sleherni živinorejec ali poljedelec, da pod nazivom hibrid mislimo potomce dveh živali ali rastlin, ki pripadata različnim pasmam, vrstam, sortam ali rodovom. Uporaba hibridnih semen je pri mnogih kulturnih rastlinah med važnejšimi činitelji za povečanje njihovega pridelka. Tako poroča Skrebцова (1961), da so medsortni hibridi kumar dali za 45–60, čebule za 22–68, zelja do 46 % višje pridelke kot roditeljske sorte. Podobne nadpovprečne lastnosti kažejo hibridi koruze, pšenice, kokoši itd. Enak pomen kot beseda hibrid imata tudi naziva križanec in bastard, ki pa ima med čebelarji svojevrsten, mogli bi reči, slab prizvok. Da bi prednje razumeli, moramo pojasniti nekaj pojmov o selekciji in čebeljih pasmah.

Kadar želimo zboljšati dedne osnove živali, imamo več možnosti. Pri tako imenovani množični odbiri razmnožujemo najboljše plemenjake, izločamo pa tiste, katerih gospodarske lastnosti nam ne ustrezajo. Pri individualni ali skupinski selekciji ocenjujemo na potomcih, kako so prenesli dobra svojstva staršev. Od vsakega potomca, ki ustreza, vzgojimo skupino. Odbiramo v isti pasmi, medtem ko pri križani plemenitvi pripadajo starši dvema različnima pasmama, rodovoma. Pri križanju med različnima pasmama nastanejo v prvi generaciji čebele, ki se po navadi po vitalnosti in nabiralni vnemi izredno odlikujejo. Med čebeljimi pasmami je po svetu najbolj razširjena italijanska, kranjska in kavkaška pasma. Vsaka ima določene morfološke, zunanje in biološke ter gospodarske značilnosti.

Po Verbiču (1947) bi morali pri naši domači čebeli poznati celo vrsto telesnih znakov, da bi jo ločili od tujih pasem. Takí znaki naj bi bili barva telesnega oklepa, dolžina in gostota dlačic na ščitku in obročkih zadka, dolžina rilčka, kubitalni indeks na sprednjem krilu, posebni izrastek na zadnjem krilu ter velikost čebel.

Pri naših raziskovanjih v letih 1955 do 1958 smo se skušali otresti elementov, ki so jih vnesle v začetne napore na področju naše selekcije predvsem dela Goetzeja (1940). Navedeni čebeloslovec je imel pred očmi razmere v Nemčiji, kjer imajo poleg domače temne čebele še večje število tujih pasem. Na kranjskih čebelah je ugotavljal tiste oznake, po katerih je mogoče ločiti njihovo temno čebelo od naše. Nasprotno je v naši ožji domovini čisto, nemešano ozemlje naseljeno z enako pasmo, mejaši smo le z italijansko čebelo v

* Po predavanju na Radijski kmečki univerzi.

Furlaniji. Pri raziskovanju zunanjih znakov naše čebele v raznih krajih smo opravili blizu 14.000 merjenj posameznih znakov. Določali smo barvo drugega in tretjega hrbtne obročke, merili kubitelni, radialni in prekubitalni indeks, določali dolžino rilčka po dveh metodah, merili dolžino prednjih kril, pri nekaterih vzorcih pa še dolžino dlačic in tomentni indeks (Rihar, 1955, 1958).

Pri teh raziskavah smo zasledovali več ciljev. Hoteli smo razčistiti vprašanje, kako razlikovati med italijansko in našo čebelo. Dalje nas je zanimalo, ali je možno najti znake, po katerih bi bilo mogoče ločiti posamezne krajevne rodove naše čebele. Že Goetze in Verbič sta poročala, da se na Kočevskem nekatere čebele odlikujejo po dolžini rilčka, da so ponekod na Gorenjskem čebele bolj sive kot drugje, da so nekatere bolj rojive kot druge, da imamo matice s svetlorjavo in temnorjavo barvo ter da so v Karavankah čebele, ki so glede dolžine dlačic na petem zadkovem obročku enake nemškimi.

Analizirali smo čebele 51 čebelnjakov iz Slovenije, 19 čebelnjakov iz Makedonije in 6 čebelarstev iz drugih krajev Jugoslavije. Pri preiskanih čebelah smo našli zanesljive morfološke razlike, ki potrjujejo domnevo, da imamo v naši ožji in širši domovini v resnici rodove, ki jih je mogoče uporabiti za medsebojna križanja. Istočasno smo ovrgli mnenje, da so rumene pike, začetki rumenih prog ali rumene lise nastale zaradi vpliva italijanske pasme, da so bastardi, in nasprotno dokazali, da je rumenilo v določenem obsegu sestavni del kranjske čebelje pasme. Za razlikovanje med našo in italijansko čebelo je barva drugega obročka na zadku tipičen in najbolj zanesljiv razpoznavni znak. Prednje navajam zato, ker je bila v polpretekli dobi pri naših vzrejevalcih beseda »bastard« uporabljena večinoma brez potrebe. Na poti do ideala čiste sivke smo večkrat zavrgli najboljše plemenjake.

Morfološke analize so nam služile le kot ena stopnica na poti do boljše čebele. Mnogo čebeljih rodov smo nato primerjali glede na gospodarske lastnosti. Zanimala nas je njihova odpornost proti zimi, nagnjenje k rojenju in zlasti nabiralna vnema.

V letih 1956 do 1958 smo imeli v primerjavi 12 ekotipov v 42 panjih Kmetijskega inštituta in čebelarstva na KG Ponoviče. V primerjavi smo vključili matice tistih obratov, ki so vzrejali za izvoz, poleg tega pa nekatere krajevne tipe — ekotipe, pri katerih smo z morfološkimi analizami našli zanimiva odstopanja. Posamezne rodove smo označevali s šiframi. Rezultati primerjav — izraženi v mednih enotah — so upravičili pričakovanja in dali vzpodbudo k nadaljnjim raziskovanjem.

Leta 1957 smo dobili podatke o proizvodni zmogljivosti 23 primerjanih čebeljih družin, ki so pripadale 7 čebelarjem — dobaviteljem matic. Po pri-delku medu so se razvrstili takole: P 92, BA, SJ, VP, MJ, BJ, Ti. Medtem ko so panji P 92 pokazali povprečno 54,0, PA 50,1 mednih enot, so dali panji Tl samo 27,0, panji BJ pa le 32,3 enote.

Za preračunavanje enega roja na skupni imenovalac — medne enote — smo vzeli v letu 1957 skupno 10 enot. V inštitutskem čebelnjaku se je prav tako izkazal rod BA, ki je bil v čebelarstvu selekcijskega posestva Ponoviče močno rojiv. Podatkov inštitutskega čebelnjaka ne navajamo, ker panji niso bili preskrbljeni z zadostnim številom izdelanega satja in zato niso mogli pokazati polnega pridelka na sicer obilni gozdni paši.

V letu 1958, ko so bili zaradi slabše letine pogoji za primerjave v prostorno omejenem AŽ-panju ugodnejši, so razlike pri 42 primerjanih družinah, ki so pripadale 12 krajevnim tipom (ekotipom), prišle jasneje do izraza. Tega leta so 104 panji čebelarstva Ponoviče pokazali povprečno 19,8, a 21 panjev inštitutskega čebelnjaka 12,9 mednih enot. Pridelek družin, ki so pripadale posameznim ekotipom na Ponovičah in v inštitutskem čebelnjaku, smo primerjali z zgoraj navedenimi povprečnimi pridelki in medsebojno. Ugotovili smo tole:

1. *Pridelki družin posameznih ekotipov so se zopet medsebojno zanesljivo razlikovali.* Najnižjo produktivnost so pokazale družine označene s TI (— 1,0), BJ (4,3) in MJ (4,0) na Ponovičah, na inštitutskem čebelnjaku pa družine rodu BA (2,7) mednih enot. Enako kot v letu 1957 se je pokazalo, da so med pridnostjo posameznih rodov zanesljive razlike.

Na tej osnovi smo nekaterim vzrejevalcem matic (TI, BJ, MJ) priporočili, da nujno izmenjajo čebele v svojem vzrejevališču matic.

Podobno kot nekateri domači čebelji rodovi sta se neugodno razvijali tudi dve družini kavkaške pasme, katerih matice smo leta 1957 dobili v zamenjavo iz vzrejališča v Sliliziju v Sovjetski zvezi. Prav tako so očitno zaostajale v razvoju družine, nabavljene v Makedoniji.

2. Druga pomembna ugotovitev je bila, da so križanci pokazali večjo *nabiralno vneto in vitalnost kot čisti krajevni rodovi*. V inštitutskem čebelnjaku smo imeli 6 družin križancev. Matičnike za vzrejo teh matic smo prenesli iz Polhograjskih dolomitov, tako da so se izglele matice svobodno plemenile z ljubljanskimi troti. Prav tako sta se odlikovali družini iz Makedonije, pri katerih so se matice oprašile z ponoviškimi troti. Poudariti moramo, da smo gojili na ponoviškem čebelarstvu na splošno križance, saj so se matice raznih nabavljenih rodov svobodno prašile. Pri križancih med krajevnimi rodovi v inštitutskem čebelnjaku smo dobili statistično zanesljive razlike — na nivoju $P=4,05$ pri 0,01 signifikantnosti. Če bi izrazili povprečje pridelka v čebelnjaku na Ponovičih s 100, so nabrali čisti krajevni rodovi 56 (oziroma 11,1 mednih enot). Pri povprečju 100 v inštitutskem čebelnjaku so nabrali čisti krajevni rodovi 79 (oziroma 10,3 mednih enot), križanci pa 149 (oziroma 19,1 mednih enot).

Ob zaključku moramo poudariti, da je bilo doslej znano, da kažejo lastnosti luksuriranja v prvi generaciji križanci med posameznimi čebeljimi pasmami, npr. med temno in kranjico. Ni pa bilo doslej objavljenih podatkov o luksuriranju križancev med krajevnimi tipi iste čebelje pasme. S prednjim namenom smo začeli naše poizkuse. Čeprav bi bilo treba primerjave raztegniti na več let in število družin posameznih primerjanih ekotipov povečati, da bi dobili bolj zanesljive kriterije, vendar nam prednja predhodna raziskovanja na precej prepričljiv način nakazujejo smer nadaljnjega dela, tj. *vzrejo križancev med ekotipi domače pasme, ki nam morejo služiti kot vzpodbud za povečanje proizvodnih zmogljivosti naše čebele*. Važno je, da nam pri luksurirantni prvi generaciji pri tem delu ni potreben uvoz tujih pasem in nam ni treba kaziti pasemsko čistega ozemlja. Pri tem moramo seveda upoštevati lastnosti družin s hibridnimi maticami. Kadar namreč uporabljamo za plemenjake — trotarje ali matičarje — križance, bomo dobili potomce, pri katerih

ugodne kombinacije prve generacije praviloma razpadajo in dobimo manj-vredni naraščaj.

Na dlani je drugi zaključek, da imamo v krajevnih sistematsko odbranih čebeljih rodovih domače čebele velike razlike v njihovi proizvodnosti. V tej prvi pri nas izvedeni tekmi med našimi najboljšimi čebeljimi rodovi, na katero je pred desetletji pozival Žnideršič (1935), se je pokazalo, da je primerjanje med čebeljimi rodovi gospodarsko utemeljeno. V tej ugotovitvi, ki smo jo preverili dve zaporedni leti na nekaterih odbranih rodovih, je iskati drugi vzvod v stremljenjih za povečanje proizvodnje zmogljivosti domače čebele.

Premor v preizkušanju čebeljih rodov je nastal po letu 1959, ko smo v čebelarstvu Kmetijskega inštituta Slovenije prešli na nakladni Langstroth-Rootov panjski sistem. Prestavljene družine so morale zgraditi v prvih letih po dve vališčni in eno mediščno naklado, da je bilo mogoče obnoviti primerjavo. V letih 1962 smo v Zavodu za čebelarstvo, kamor je vodja selekcije prešel 1. januarja 1962 obenem s poskusnim čebelarstvom, začeli ponovno zbirati čebelarje rodove z nabavo rojev in matic. Jeseni 1962 smo zazimili v Zasavju skupno 43 družin, ki predstavljajo 5 krajevnih rodov ter križance BP. O križancih BP imamo — kot v prejšnjih poizkusih — zanesljivo poreklo le po materini strani (rod Su).

Ob zazimnitvi smo ugotavljali živalnost (število ulic zasedenih s čebelami), zalogo hrane in napadenost po noseči. Podrobnejši podatki o posameznih ekotipih in njihovem stanju ob zazimljenju so razvidni iz naslednje preglednice, kjer je okuženost po noseči izkazana v treh stopnjah. Izkazani so seštevki posameznih pokazateljev.

Rod	Število družin	Število ulic	Zaloga hrane	Nosema		
BP	6	41	131,5	1	8	3
Ko	3	23	74	—	—	—
Su	7	54	145	—	2	1
Sta	8	64	175	—	3	3
Re	3	22	70,5	—	—	—
Ha	16	129	308	1	5	1
Sa odn.	43	7,74	21,02			

V zimi 1962/63 so bile naklade prvič, odkar smo jih uvedli v Slovenijo, izpostavljene ekstremnim pogojem prezimovanja. (Podrobno analizo prezimovanja in vpliva raznih činiteljev na uspeh prezimovanja v zimi 1962/63 podajamo na drugem mestu.) Brezizletna doba je trajala na večini stojišč 4 mesece, panji so bili pokriti s snegom, tako da se čebele niso mogle otrebiti v januarju, ko je nastopila kratkotrajna otoplitev. Pri ugotavljanju stanja dne 2. marca smo našli 14 primerjanih družin mrtvih, ostale pa večinoma oslabiljene, grižave in nosečave, tako da niso bile več sposobne za primerjanje glede gospodarskih lastnosti v letu 1963. Zato smo morali izdelati program za ponovno vzpostavitev selekcijskega dela, tj. za nabavo družin od istih čebelarjev in za vključitev v primerjavo dodatnih čebeljih rodov od čebelarjev v Makedoniji, Banatu in Srbiji.

MED NAJ POSTANE NAŠA VSAKDANJA HRANA

EDI SENEKACNIK

Zdaj je čas, ko zbirajo naše gospodinje ozimnico: krompir, sadje in zelenjavo za dolge zimske dni, ko potrebuje človeški organizem prav tako hranilne snovi in vitamine. Ne bi bilo prav, ko bi pri tem pozabile na med, ki po svoji hranilni in kalorični vrednosti močno prekaša marsikako drugo živilo. Med je eden izmed najzlahotnejših proizvodov žive narave, ki ga je le-ta podarila človeku zato, da bi se z njim hranil prav tako kakor z različnimi sadeži. Že najstarejši narodi so ga cenili kot odlično hranilo in zdravilo. Tudi naši predniki so ga močno spoštovali, predvsem kot zdravilo. Takrat niso še prav nič vedeli o njegovih sestavinah. Moderna kemija pa jih je natančno določila. Ugotovila je, da vsebuje največ ogljikovodikov, to je grozdnega in sadnega sladkorja, mineralne snovi: žveplo, železo, fosfor, mangan, klor in apno, poleg tega pa še prosto organsko kislino kot so jabolčna, vinska in citronska kislina. V medu so našli tudi večje in manjše količine nekaterih vitaminov, zlasti pa vitamina C. Med pa vsebuje poleg tega še različna tuja telesa, med katerimi je največ zdravilnega cvetnega prahu. Motil bi se, kdor bi menil, da je med samo neke vrste komplicirana mešanica različnih snovi. Kemiki bi ga lahko tudi umetno napravili iz sestavin, ki so jih določili. To pa še ne bi bil pravi med. Veliki nemški čebelarški znanstvenik profesor dr. Zander je o tem dejal: »Med ni zgolj kemična mešanica snovi, marveč izdelek, ki so mu čebele vcepile dih življenja, izdelek, ki zori in se stara, kakor pravo živo bitje.« Te snovi, ki dajejo medu življenje in ki se nikakor ne dajo ponarediti, se imenujejo kvasine. Te so izredno važne za vsa živa bitja. Kvasine namreč preobrazijo sestavljene hranilne snovi v kemično enostavne in lahko prebavljive, ne da bi se pri tem spremenile. V medu sta dejavni zlasti dve kvasini: diastaza in invertaza. V njem pa so ugotovili še tretjo kvasino, katalazo. Ta je rastlinskega izvora, medtem ko imata diastaza in invertaza svoj izvor v telesu čebele. Medičina potuje večkrat skozi usta čebele v medni želodček, od tam pa zopet nazaj in od čebele do čebele. Medtem se ji pridružita omenjeni glavni kvasini, ki s svojim delovanjem tako pomembno vplivata na preobrazbo medičine v med. Ko so dajali bolnikom umetni med, ni imel takega učinka kot pa naravni. V tem je tudi dokaz za delovanje vseh treh kvasin na človeški organizem. Seveda tudi sladkor nima takega učinka kot naravni med. Zanimivo je, da se je stanje bolnikov z želodčnim čiščem poslabšalo, kakor hitro so začeli dobivati sladkor namesto medu. Na neki moskovski kliniki so zdravili želodčne čire tako, da so hranili bolnike izključno z medom. Skoro vsi bolniki so ozdraveli.

Ne samo kemiki, tudi zdravniki so ugotovili veliko zdravilnost medu. Ljudska medicina ga že od nekdaj uporablja kot nekako vsesplošno zdravilo. Ne dolgo tega pa so ugotovili, da je bakteriociden in da ima enaka svojstva kot penicilin. Dr. Stanley Coppock, entomolog na univerzi v New Mexico, pravi, da uživa po pravici svoj poetični in medicinski sloves. Naši

* Po predavanju na Radijski kmečki univerzi.

predniki so z njim mazali rane, danes ga uporabljajo v medicini kot mazilo pri različnih operacijah namesto antibiotikov. Pri tem so ugotovili, da se rane hitreje celijo. Newyorški zdravnik dr. Schweisheimer, specialist za starostne bolezni, je ugotovil nenavadno mladostno počutje in svežost pri nekaterih starejših ljudeh, ki jih ni mučila nobena starostna bolezen. Ko je posamezne primere natančno preiskal, je lahko ugotovil, da so ti ljudje uživali vsak dan med. Starostnih znakov tudi ni ugotovil pri čebelarjih in ljudeh, ki so poleg medu uživali mnogo sadja in sadnih sokov. Po njegovem mnenju ima med troje učinkov na človekovo zdravje. Prvič učinkujejo vitamini in mineralne snovi, drugič deluje med stimulatивно na prebavne organe, iz katerih izloča strupene in škodljive snovi. Zato se počutijo taki ljudje bolj zdravi, izgledajo mladi in taki tudi dolgo ostanejo. Med pa vpliva tudi na ledvica. Zdravniki so opazili, da pri nekaterih boleznih, kot je npr.: pyelitis (delno vnetje ledvic) doze užitega medu povzročajo večje količine urina, na katerega vplivajo antiseptično. Po uživanju medu se bolniki takoj bolje počutijo, urin se zbistri in izgubi svoj neprijetni vonj. Še in še bi lahko naštevali zdravilne učinke medu.

Ce sta torej moderna kemijska in medicinska znanost dokazali, kako hranilen in zdravilen je med, zakaj ga ne bi tudi pri nas uživali ne samo kot zdravilo, ampak kot vsakdanjo hrano. Tako delajo naši severni sosedi, ki pokupijo velike količine našega slovenskega medu. V Nemčiji, Švici in Angliji si ne morejo predstavljati pravega zajtrka brez medu, čeprav je v teh deželah nekajkrat dražji kakor pri nas. Imamo najrazličnejše vrste medu, ki sodijo po svojem okusu in sestavinah med najboljše: cvetlični med, hojavec, smrekovec, žajbljevec, kostanjevec in ajdovec so znani slovenski medovi. Danes je med zelo poceni, včasih pa je imel zaradi svoje veljave enako ceno kot surovo maslo, ki je še enkrat dražje kot med. Lahko rečemo, da kilogram medu danes ne stane več kot liter dobrega vina in vendar ga tako redko najdemo na mizah naših družin, zlasti tam, kjer je mnogo otrok. Naš delovni človek, ki gre zjutraj na delo, bi moral zjutraj zaužiti vsaj žlico dobrega medu. Zdravniki ga priporočajo zlasti na tešče in še zvečer, preden gremo spat. Res je, da ga nekateri ljudje težko prenesejo, ker nekatere vrste medu dražijo sluznice. Ti naj ga uživajo pomešanega v kozarcu vode ali pa v čaju in mleku. Kadar uživamo tople pijače z medom, pazimo, da ne bodo prevroče, ker bi sicer lahko uničili zdravilne snovi, ki so v njem. Med je odličen tudi za vse mogoče vrste peciva. Na žalost danes nimamo več znanega slovenskega ajdovca, ki smo ga včasih toliko pridelali. Ajde danes skoro ne sejejo več in še ta, kolikor je je, ne medij več. Tako je ajdov med izginil s seznama naših medov. Imamo pa celo vrsto drugih medov, s katerimi ga lahko nadomestimo.

Omenil sem že, da naš med v tujini zelo cenijo. Zato ga seveda tjakaj tudi izvažamo. Pridelamo pa ga toliko, da ga ostane vselej dovolj tudi za domačo porabo. Letošnja še kar dobra letina nam je spet dala precejšnje količine prvovrstnega medu, ki naj si ga oskrbe gospodinje zdaj jeseni in ne šele pozimi. Naj pri nas res ne bo doma, kjer bi naši ljudje stalno ne uživali tega najplemenitejšega daru narave — ne več kot zdravilo, ampak kot vsakdanjo hrano.

MEDNARODNA TRGOVINA Z MEDOM

S. L.

Nemčija je največji evropski uvoznik medu. Njeno prebivalstvo porabi mnogo medu, ki je postalo v tej deželi že prava hrana in ni več zdravilo kakor v drugih deželah. Čeprav je čebelarstvo dobro razvito, pa zaradi klimatskih in pašnih prilik kot izrazito industrijska država ne pridela dovolj medu. Zato je prisiljena na uvoz iz različnih dežel. Ker smo tudi mi izvozniki medu v to deželo, bodo naše čebelarje prav gotovo zanimali podatki iz čebelarskega lista Deutsche Bienenwirtschaft, iz katerega lahko razberemo, koliko medu je uvozila Nemčija od januarja do decembra 1965 iz raznih držav.

Poreklo medu (država — izvoznik)	Uvoz medu v tonah (v oklepaju količina medu v letu 1962)		Cena v 1000 DM 1965. leta
Francija	248,7	(601,5)	877.000
Skandinavske države . .	47,6	(38,6)	114.000
Italija	14,1	(24,3)	58.000
Mexiko	11.542,1	(12.999,1)	14.194.000
Argentina	9.550,3	(13.458,7)	12.029.000
ZDA	5.105,6	(2.217,9)	7.716.000
Australija	4.177,1	(6.593,8)	5.466.000
Gvatemala	2.631,8	(2.696,5)	3.346.000
Madžarska	1.809,5	(1.197,2)	3.027.000
Čile	1.427,8	(1.473,3)	1.782.000
Poljska	1.283,6	(882,7)	2.545.000
Kuba	1.267,9	(1.518,5)	1.411.000
El Salvador	1.142,2	(684,2)	1.450.000
Romunija	990,5	(1.054,1)	1.702.000
Kitajska	805,4	(592,1)	855.000
Čehoslovaška	623,9	(891,2)	1.258.000
Kostarika	436,9	(343,0)	530.000
Domin. republika . . .	278,4	(304,9)	288.000
Jugoslavija	242,0	(232,0)	542.000
Nova Zelandija	219,7	(83,6)	316.000
Rep. Honduras	139,7	(63,4)	198.000
Brit. Honduras	23,7	(—)	nima cene
Haiti	76,5	(105,5)	93.000
Kanada	63,9	(61,5)	98.000
Zap. Indija	33,7	(—)	42.000
SSSR	34,0	(59,5)	56.000
Urugvaj	29,6	(—)	48.000
Nicaragua	19,6	(17,3)	24.000
Surinam	14,2	(—)	19.000
Vsega	44.957,3		

Ker uvozi Nemčija v celoti okrog 70.000 ton medu, ti podatki niso popolni. Kot vidimo, je Jugoslavija z 242 tonami še daleč za drugimi uvozniki. Lahko bi prodali ves naš med in to brez težav, ko bi konkurenca ne bila tako huda. Naš med Nemci zelo cenijo, toda važnejša kot kvaliteta blaga je pogosto nizka cena, po kateri nudijo nekatere druge države med, samo da pridejo do deviz. Podjetje Medeks ima pri tem res težavno stališče, ker mora upoštevati tudi naše čebelarje, ki jim mora plačevati med po primernih cenah. Med največje konkurente sodijo Združene države z ogromnimi količinami medu. V Kölnu so pripravili Američani poseben sejem medu, na katerem so skušali pridobiti nemški okus s tem, da so jim brezplačno dajali vzorce medu. V posebnem paviljonu pa so pripravljali različne pijače, jedi in medeno pecivo. Ameriški medovi imajo namreč posebno aromo, za katero se Nemci nikdar niso navduševali. Vse kaže, da je Američanom le uspelo dokazati Nemcem, da je tudi njihov med dober in okusen. Slovenski čebelarji pa bomo uspeli le z zelo kvalitetnim, predvsem seveda z gozdnim medom.

MOJE IN ZNANČEVE IZKUŠNJE PRI TOČENJU STRJENE MANE

ALOJZ MILAC

Med drugo svetovno vojno sem se seznanil s čebelarjem Petrom, ki je doma v hribovitem kraju blizu državne meje. Ko sem ga pred nekaj leti obiskal, me je takoj prepoznal in med nama se je razvil zanimiv čebelarski pogovor. Med drugim se je zanimal, če znam iztočiti strnjeno mano tako, da je satje še uporabno. Rad sem mu to povedal, saj sem imel izkušnje s tem iz prejšnjega leta, ko sem pasel čebele na Viševku pri Kamniku. Prinesle so okrog 200 kg hrastove mane. Le 50 kg sem jo lahko iztočil, ostala pa je bila trda kot sladkor. Ker se mi je zdelo škoda satov, jih nisem skuhal, ampak položil v kad ter polil z ravno tako vročo vodo, da se niso topili. Dobro sem jih pokril, da se niso takoj ohladili, in mana je bila kmalu omehčana. Nato sem jo z lahkoto iztočil. S tem sem dobil primerno raztopino za kuhanje žganja. Dodal sem ji nekaj jabolk zaradi kontrole, kdaj bo godna za kuhanje. Po dobrem tednu sem iz 150 kg mane skuhal 65 l dobrega žganja. Sate sem že prej vrnil čebelam.

Naslednjo pomlad sta me obiskala dva starejša čebelarja iz Ljubljane. Postregel sem jima z žganjem. Bilo je čisto in dobrega okusa, zato ga nista prepoznala. Branila sta se novega kozarčka in eden izmed njiju mi je rekel, naj prinesem za poskušnjo raje tistega, ki sem ga skuhal iz mane. »Saj ga imate pred seboj,« sem jima odvrnil. »Kar pijta, od medu ni bil še nihče pijan!« Čudila sta se, da je žganje čisto, saj sta bila prepričana, da mora biti rjavo.

Peter mi je začel nato pripovedovati, kako je on opravil z macesnovo mano. Takrat je imel le šest žnideršičev in je bil poleg tovariša Pavla edini čebelar v tem kraju. Pavlov čebelnjak stoji na drugi strani doline, prav tako

visoko kot Petrov, od katerega je oddaljen en kilometer. Peter mi je takole pripovedoval: »Z mano sem ravnal tako, kakor mi je svetoval Pavel, ki mora biti s svojimi 30 družinami že precejšen strokovnjak. Najprej sem znosil vse sate kakih 200 metrov od čebelnjaka in jih dobro poškopil z vodo. Dva dni je bilo pred čebelnjakom tako živahno, da se skoraj nisem mogel odtrgati od njega. Tretji dan sem šel po sate, ki so bili čisto prazni in že nekoliko nagrizeni. Ko sem se vrnil k panjem, je bilo pred njimi še vedno tako živahno, da sem začel na tihem upati, da se je pričela nova paša. Naslednji dan sem se pripravil za točenje in poklical še soseda Jožeta na pomoč. Bilo je lepo vreme in vse pašne čebele so bile zunaj. Odprl sem prvi panj v medišču in ostrmel: vsi sati so bili popolnoma prazni! Prav tako v ostalih panjih. V plodiščih ni bilo niti mlade zalege več. Tedaj je prišel Jože in me vprašal, zakaj tako dolgo ne prinesem nobenega sata. Povedal sem mu, da tokrat na žalost ne bova točila. Vse, mano, med in še zalego so mi najbrž iztočile Pavlove čebele. Imel sem prav, ker sem pozneje zvedel, da je Pavel tiste dni vsako jutro krmil svoje čebele, da so šle iskat mojo medičino. Vdal sem se v usodo, češ, osel gre le enkrat na led. Zožil sem žrela in počakal, da so se odstranile »prijateljeve« roparice. Zvečer sem začel čebele po malem krmiti, da sem jih tako ohranil pri življenju. Tako so mi čebele prihranile vse delo s točenjem, namakanjem in kuhanjem, kakor si ga imel ti.« je zaključil Peter.

Dragi čebelarji, zdaj pa sami presodite, kateri način je boljši, prvi ali drugi!

KUHANJE VOŠČIN IN VOSKA

BLAZ KANTUSER, CELJE

O tem je Slovenski čebelar sicer že večkrat pisal, toda zdi se mi potrebno, da o tem ponovno pišem, ker čebelarji taka navodila kar pozabijo. V marsikaterem čebelnjaku še vedno vidimo po kotih in policah razmetane kose satovja, ki ga uničujejo večče. Čebelarji se moramo stalno zavedati, da je vosek dragocen pridelek, ki ga lahko vedno prodamo po znatno višji ceni kakor med in ki ga nikoli ne bomo dovolj pridelali. Saj ga nujno potrebujemo v čebelarstvu in v mnogih panogah industrije. Zato pri vseh čebelarskih opravilih skrbno zbirajmo koščke satovja in jih varno spravljamo, da jih ob priložnosti z izločenimi sati prekuhamo v vosek. Seveda pa moramo na to shranjeno satovje paziti, da nam ga ne uničijo večče.

Večina čebelarjev se s kuho voska noče ukvarjati, ker meni, da se ta packarija ne splača. Če nimaš dobre stiskalnice in drugih za to delo potrebnih pripomočkov ter imaš vrh tega še sitno ženo, se to res ne splača. V tem primeru je najbolje, da ti voščine skuha čebelar, ki je tega dela že vaje. Da pa kuha voščin oziroma voska ni tako huda packarija, bom dokazal in zato opisal, kako delava to midva z ženo.

Potrebno je, da opišem načrt stiskalnice, kakršno uporabljam že nekaj let. Izkazala se je kot najboljša, kar sem jih v 43 letih preizkusil. To so

bile Jurančičeva, Rojinova, Virjentova in Pavlinova stiskalnica ter dva parna topilnika.

Moja stiskalnica je majhna, saj je dolga komaj 60 cm, široka pa 26 cm in mi tudi v shrambi ne zavzame veliko prostora. Dno korita sestavlja 7 okroglih palic premera 24 mm, ki so med seboj po 4 mm odmaknjene, tako da odteka iztisnjeni vosek naravnost v podstavljeno posodo in ne brizga naokoli.

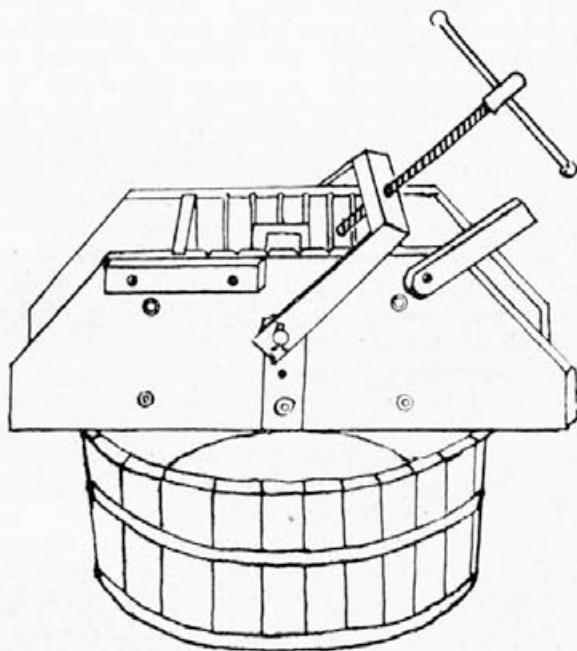
Neki čebelar si je napravil prav tako stiskalnico z večjim koritom, pa se je izkazalo, da ne iztisne tako dobro. Iztis voska je pri moji stiskalnici 30—70 %, kakršne so pač voščine. Povprečje pa znaša nekako 55 %. Mnogo več ne iztisnejo niti na velikih stiskalnicah.

Za kuho voščin rabimo emajlirani lonec (15 l), ki pa vsaj znotraj ne sme biti okrušen, ker bi to pokvarilo barvo voska. V ta lonec nadrobimo satovje iz 9 AŽ-satov, kar je približno 3 kg voščin, in sicer brez žice. Če so voščine stisnjene v kepe, jih je treba zdrobiti, ker se hitreje razkuhajo, s tem pa prihranimo tudi kurivo. Na te voščine nalijemo 5 l vroče vode in kuhamo, da dobro prevre. Če imamo štedilnik s kotličkom, je vroča voda vedno pri roki, sicer moramo imeti še en večji, vsaj osem-litrski lonec za gretje vode, da gre delo hitreje od rok. Lonec z voščinami pokrijemo, da hitreje zavre. Med vrenjem brozgo večkrat premešamo z leseno palico, da se voščine popolnoma raztopijo. Pri tem odstranimo še žico, ki smo jo morda spregledali. Preden vlijemo vrelo brozgo v stiskalnico, moramo v posodo, na kateri stoji, naliti nekaj mrzle vode in zmočiti steno posode — posebno če je lesena — da se pozneje vosek lažje odluči. V korito stiskalnice vložimo vrečo iz močne, a ne pregoste tkanine, ki jo zmočimo z vrelo vodo. Če je vreča sešita, mora biti po dolžini in širini 2 cm večja od korita, v višino pa za 10 cm daljša kot je korito globoko, in sešita samo do višine korita. Tako ostanejo štiri lopute, ki jih pognemo čez rob korita, ko vlijemo brozgo. Moja žena je vrečo nakvačkala iz domače preje, ki je zelo trpežna. Dva kosa, široka po 22 cm in dolga 1 m, je položila navzkriž in jih na robovih sešila do višine korita. Dno korita pokrijemo iz previdnosti s koščkom vrečevine, ki je malo večja kot dno, ali pa s celuloidno mrežo, kakršno uporabljajo pri blokkih motorjev, da nam tropine ne padajo v vosek, če vreča slučajno počí. Tla od štedilnika do stiskalnice in okoli nje pognemo s papirjem ali z vlažno cunjo.

Vijak stiskalnice odvijemo tako visoko, da sloni, potem ko smo ga nagnili na stran, njegov konec na robu korita in drži tako tudi eno loputo vložene vreče. Sedaj vlijemo vrelo brozgo v vrečo in zagnemo vse štiri lopute in jih malo zavijemo, da leži zvitek v sredi korita. Na vrh položimo klado in jo z roko zmerno pritiskamo, da odteče prva ploha. Sedaj postavimo vijak navpično ter ga z gibljivo letvico, ki je pritrjena ob strani korita, utrdimo v tej legi. Do klade vijak hitro poženemo; ko pa sede nanjo, ga počasi privijamo, da nam ne udari vosek vrh klade. S privijanjem nadaljujemo, dokler ne gre že bolj trdo. Takrat pa vijak hitro odvijemo, izvlečemo klado, odstranimo z nje vosek v posodo, izvlečemo pa tudi vrečo, toliko da vsebino zrahljamo. Nato zvijemo vse štiri lopute kot prvič, polijemo s pol litra kropa, vložimo klado in stiskamo do kraja.

Predno stiskalnico oziroma vrečo izpraznim, žena poskrbi, da zavre že drugo partijo voščin in vse delo se začne znova ter ponavlja, dokler je kaj voščin. Če smo voščine dobro iztisnili, se kar zdrobijo, ko jih stresemo iz vreče. Pomešane s premogom lahko sproti pokurimo.

Ko smo iztisnili tri ali štiri stiskalnice voščin, se je v podstavljeni posodi nabralo toliko voska in vode, da je treba posodo izprazniti. Najprej dolijemo mrzle vode, da se vosek hitreje strdi. Vosek denemo v kak deset-

Takale je Kantušerjeva stiskalnica v zmanjšanem merilu

litrski emajlirani lonec, ki pa tudi ne sme biti znotraj okrušen. Drobir posnamemo s koščkom mrežice. Umazano vodo zlijemo stran, nalijemo spet čisto, mrzlo in s stiskanjem nadaljujemo.

Na vosek vlijemo nekaj vroče vode in ga postavimo na štedilnik, da se raztopi in zavre. Nato ga prelijemo oziroma precedimo skozi gosto vrečo v drug neokrušen lonec. Vrečo obesimo nad lonec, da se dobro ocedi. Lonec z voskom postavimo v varen kotiček na kakšen časopis. Gladino očistimo s pihanjem pen tako, da jih poženemo k obodu in tam s kartonom posnamemo. Nato pokrijemo lonec najprej z dvakrat preganjeno vrečo, potem pa še s pokrovom. Ko se vosek strdi, ga nato stresemo iz lonca in na spodnji strani ostrgamo. Tako dobimo kolač voska krasne barve, s katerim se lahko postavimo na vsaki razstavi. Če bi kdo želel načrt te stiskalnice v merilu 1 : 2, važnih detajlov pa v merilu 1 : 1, ga lahko naroči pri meni proti malenkostni odškodnini.

ŠE O LR- IN AŽ-PANJU

GASPER SNABL

Kot že pred več desetletji tudi danes razpravljamo o žnideršičih in ameriških panjih. Ker imam izkušnje z enim in drugim panjem, bi o tem rad posredoval bralcem Čebelarja nekaj vrstic.

Leta 1951 sem si po merah v Lakmayerjevi knjigi »Umni čebelar« izdelal nekaj Langstrothovih-Rootovih (LR) panjev. V njih sem imel čebele štiri leta. Zaključek je bil ta, da so za naše kraje neprimerni in to zaradi hudih zim, ki vsakih nekaj let nastopajo. Na splošno pa velja pravilo, da je dober vsak panj, ki je zadosti velik in ima satnike večje mere. Nisem pa bil edini, ki je čebelaril z ameriškimi panji. Z menoj vred jih je poskušal tudi Franc Bernard iz Brezna ob Dravi, nadalje najdemo še danes poln čebelnjak LR-panjev pri Šrotu v Primožu na Pohorju in še pri Kališniku Janezu v Dravogradu. Seveda so ti panji prazni. Na avstrijski strani Libelič je prišel v začetku druge svetovne vojne iz ruskega ujetništva kmečki sinmizar. V Rusiji je bil od prve svetovne vojne kot ujetnik stare Avstrije. Ko je zasedel Hitler Ukrajino, se je vrnil domov. V Rusiji je imel na neki kmetiji čebele v tako imenovanih ruskih stojakih. Z navdušenjem je začel čebelariti tudi v libeliških hribih z ruskimi posamezno stoječimi panji. Po nekaj letih pa je vse zamenjal z AŽ-panji.

Rezultat je bil vselej ta, da so panji zelo slabo prezimili. V Rusiji pa je drugače, ker je tam zapadel v začetku zime sneg, panje zametel in je bila v notranjosti enaka temperatura skoraj celo zimo. Ko bi bile pri nas zime s stalnim snegom, bi bilo za posamezno stoječe panje boljše in bi o tem drugače govorili. To je torej slaba stran LR-panja. Druga slaba stran tega panja je ta, da čebelar službenec ali delavec, ki nima svoje zemlje, težko dobi toliko prostora, da bi razpostavil 20—40 panjev s čebelami. Vsak panj pa mora imeti svoj dohod, kmet pa se tako boji za vsak šop trave, vsaj v industrijskih naseljih.

Dobre strani LR-panja pa so te, da lahko opraviš v istem času ko enega samega žnideršiča kar pet LR-panjev, ki se opravljajo od zgoraj. Čas je pa danes tisti faktor, ki je za čebelarja najvidnejši. Spominjam se medenih let 1950—1953 in 1957. Posebno zadnje medeno leto 1957 sem zgubil skoraj tono medu, ker nisem utegnil polnih panjev pravočasno iztočiti. Ob največjem donosu se v sredo ni pokazalo, da sem jih bil v nedeljo iztočil.

Čebelar Breg Ivan iz Dravograda je zato, ker je videl mnoge prednosti panja, ki se opravlja od zgoraj, sestavil nov panj, ki je enak LR-panju, obdržal pa je paviljonski način prezimovanja in tudi poleti so panji v čebelnjaku kot navadni AŽ-panji. Njegov panj ima v plodišču po 12 satov. Za plodišče in medišče ima predale kot tov. Kirar v medišču. Plodišče ima 12 satov v predalu, ki je kvadratast, tako da ima lahko toplo ali mrzlo stavbo. Tak predal z lahkoto potegne iz panja, postavi na posebno stojalo, ga pregleda, opravi svoje delo in ga postavi v medišče ali plodišče. Če mu uide matica v medišče, samo zamenja predal. Mero satnika je obdržal enako kot pri AŽ-panju, samo da visijo satniki na gornji letvici. Panj je praktičen pozimi, ko obrne plodišče na toplo stavbo in ga lahko zoži in širi po potrebi, ker lahko premika okence plodišča in medišča po volji. Medišče ima pre-

delano tako, da ima lahko vsak panj rezervno matico na treh satih. Poraba časa pri opravljanju je enaka kot pri prosto stoječem LR. Prednosti pa so boljše prezimovanje, manjša poraba hrane in doba uporabnosti panja se poveča za dvakrat. Medišče z 12 sati je tudi dovolj veliko za naše pašne razmere.

KOVINE V ČEBELARSTVU

JOZE RESNIK

V sodobnem čebelarstvu se uporablja vedno več kovinskih predmetov v najrazličnejše namene. Čebelarji sami segajo po njih in tudi izdelovalci potrebščin postrežejo svojim potrošnikom s predmeti, ki niso primerni za čebelarstvo. Eni in drugi so graje vredni: prvi, ker tako blago kupujejo, drugi pa tem bolj, ker tako blago izdelujejo in prodajajo. Ti vedo, čemu so namenjeni njihovi izdelki ter tudi to, če kvaliteta materiala morda ne ogroža zdravja ljudi in živali.

Vse kovinske čebelarske potrebščine, ki pridejo v dotik z medom, cvetnim prahom, mlečkom in sladkorno raztopino, ne smejo biti iz takih kovin, ki oksidirajo!

Predvsem bi kazalo odstraniti iz čebelarstev vse kovinske predmete, ki so izdelani iz pocinkane pločevine in žice. Ti predmeti so: žica za žičenje satnikov, točila, posode za med, cedila, stojala za odkrivanje satja itd. Pocinkana žica in pločevina sta se v čebelarstvu tako udomačili, da si teh predmetov ni mogoče zamisliti drugačnih kot iz pegasto lesketajočega cinka (Zn). Pred vojno so bili vsi ti predmeti izdelani iz bele angleške pločevine, kakršna se še danes uporablja za prehranbeno embalažo. Žica za žičenje je bila pa pokositrena (kem. znak za kositer Sn). Bela pločevina je najbrž uvoženo blago, ki ga je v trgovski mreži težko dobiti. Zato so si ljudje izbrali kot nadomestilo zanj pocinkano pločevino.

Želimo resno opozoriti na nevarnost zastrupitve s cinkom in njegovimi izdelki. Železni predmeti in izdelki se zelo uspešno zavarujejo proti rji s tem, da jih pocinkamo — prevlečemo s cinkom (Zn). Pocinkamo v glavnem na dva načina: manjši in oblikovani predmeti galvanično, medtem ko v široki proizvodnji pločevino termično pocinkamo. Zaradi lažjega tehnološkega postopka primešajo cinku namerno še druge podobne kovine: bizmut (Bi), svinec (Pb) in podobno. Take kovinske zmesi imajo to slabo lastnost, da niso odporne proti kislinam in na zraku oksidirajo. Čebelji proizvodi in sladkorna raztopina, ki pridejo v stik s cinkom oziroma z oksidom, se spojijo. Te spojine so zelo strupene in smrtno nevarne za čebele. Najbolj strupena je arzenikova spojina, ki nastaja zaradi svinca.

V dokaz čebelarjem praktikom pa navajam tole: mnogi menijo, da matice ne zaležejo celic, preko katerih je utrta žica pač zato, ker je ovira žica in ker ni morda dno popolnoma gladko. Gotovo jih zaleže kot vse ostale, pač pa so se žrke zastrupile z oksidom, ki je prišel v stik s krmilnim mlečkom. Če še ni pogojev, da bi lahko doma izdelovali kovinske predmete za čebelarstvo iz takih kovin, ki ne ogrožajo zdravja ljudi in čebel, naj priskrbijo merodajni čimitelji čebelarske potrebščine iz uvoza. Kaj je več vredno kot zdravje?

novice iz čebelarškega sveta

Cebelarstvo v Avstraliji. Avstralsko blagostanje in uspevanje ni najzadnje odvisno od skromne čebele. To se zdi najbrž pretirano, vendar je res. Vse posevke, vsako sadno drevo in vsako posamezno vrtnino morajo oprasiti čebele, da lahko rode. Brez oprasitve bi ne bilo mlekarstva, jagječine, sadja in povrtnine. Brez blagodejnega delovanja čebel bi si morali Avstralci praktično hraniti z žitom, ovsem, kašo in rižem, ki jih oprasuje veter, in z ribami. Ko so leta 1788 prišli v Avstralijo prvi angleški kolonisti, so se čudili, da tam ni bilo čebel, in kaj kmalu so spoznali, da jih morajo nujno uvoziti, ker sadno drevje, ki so ga posadili, ni rodilo — ni bilo čebel oprasovalk. Prve čebele, poslane leta 1810 v Avstralijo, so šle vse po zlu — niso imele hrane — in trajalo je potem še do leta 1822, dokler ni končno uspelo, da so naselili nekaj rojev.

Po »Südwestdeutscher Imker« 1964/1

S. R.

Pepel proti mravljam. Kateri čebelar ni še imel opravka z mravljami? To se zelo rado dogaja zlasti v gozdnatih krajih. Da bi preprečil mravljam pot do čebel, sem trosil pod panje droben pesek, sol, mazal sem podloge pri panjih z lepljivo snovjo, toda vse skupaj ni prav nič zaleгло. Nekoč sem slučajno opazil, kako se mravlje izogibajo svežemu pepelu. To me je privedlo do tega, da sem okrog panjev natrosil svežega pepela. Poskus je uspel. Kakor hitro so se na svoji poti proti panjem znašle mravlje pred pepelom, so se takoj ustavile. Z vseh strani so skušale najti možnost, da bi prišle do panjev, kar pa jim ni uspelo. Morale so se vrniti v svoje gnezdo. To lastnost pa ima samo svež pepel, ki ga je treba večkrat zamenjati.

I. P. Larin, Pčelovodstvo, št. 7/63. S. L.

Lanski pridelek medu v ZDA. V ZDA so leta 1963 pri 5.536.000 panjih pridelali 298.967.000 funtov medu. Povprečen

donos na družino je bil 54 funtov. Največ uspeha so dosegli v Severni in Južni Dakoti na beli detelji in lucerni, 125 do 128 funtov na družino. Voska so leta 1963 pridelali okoli 5.470.000 funtov. S. R.

Francoske čebele oprasujejo škotske sadovnjake. V Škotski je tako malo čebel, da morajo dati lastniki velikih sadovnjakov s posebnimi letali prepeljati čebele iz Francije, da oprasijo njihovo sadno drevje ob času cvetenja.

S. L.

Kakšno težo lahko nosi ena sama čebela. Dokazano je, da 400 čebel enega samega roja, ki se drži grobe skorje drevesne veje, lahko več ur drži cel roj, ki je težak 4 do 5 kg. Teža roja, ki ima 50 do 40.000 čebel, je 3 do 4 kg. Na ta način lahko drži vsaka čebela 80 do 100 drugih, kar pri drugih živalih sploh ni mogoče.

S. L.

Pomoč čebelarjem v Kanadi. Kanadska vlada je izdala odločbo, po kateri dobi lahko vsak čebelar posojilo v znesku 7.500 dolarjev za nakup čebel in čebelarškega pribora.

S. L.

Adam Kehrle v Ameriki. Naš stari znanec in prijatelj Adam Kehrle je meseca avgusta obiskal Združene države, kjer so ga sprejeli ameriški čebelarji z velikim navdušenjem. V svojem pismu piše Kehrle o tem: »Če bom utegnil, bom napisal poročilo o svojih vtisih s te poti. V Ameriki sem imel več predavanj na zborovanju čebelarjev na državni univerzi v Ohiju in na nekem kratkem čebelarškem tečaju na univerzi v Pennsylvaniji. Obiskal sem tudi firmo A. I. Rott v Medini, prav tako pa tudi Ontarijski poljedeljski inštitut v Guelphu, od koder pošiljajo plemenske matice, ki so jih zbrali tukaj leta 1963, po vsej severni Ameriki. Lepo pozdravljam slovenske čebelarje in na veselo svidenje v Bukarešti prihodnje leto.«

E. S.

Apimicin je novo zdravilo proti noseči in evropski gnibli, ki vpliva stimulatивно na srednje močne čebelje družine, ki si izredno hitro opomorejo, če niso bile prej okužene. Apimicin pomaga tudi nosečim družinam, ki jih je bolezen že močno prizadela. Kako deluje to zdravilo, danes še ne vedo. Zanimivo pa je, da učinkuje tudi na okuženo odprto zalego pri lahki gnibli. Za to imamo sicer zdravila antibiotike — streptomycin, teramicin in avreomicin, ki deluje uspešno proti evropski gnibli, ne pa proti noseči. Apimicin pa ne uniči trosov noseče.

E. S.

Panjske končnice so postale zelo moderne, tako vsaj poroča časopis Delo. Po njih je veliko povpraševanje, zato se tudi cena suče med petimi in desetimi tisočaki, pač po vrednosti in starosti.

E. S.

Romunija, kjer bo leta 1965 mednarodni čebelarški kongres, je za pospeševanje čebelarstva in sviloprejšstva izdala serijo priložnostnih poštanih znamk. Pet izmed teh osem vrednotnic je posvečenih čebelam. Znamka za 55 bani: apis mellifica carpathica; 60 bani: čebela na cvetu sadnega drevesa; 1,20 leja: čebele na planinskem cvetju; 1,55 leja: čebele na medovitih rastlinah donavske delte; 1,60 leja: čebela kot opravevalka sončnice.

Tudi v Angliji je po hudi zimi leta 1962 padlo mnogo čebeljih družin — 30 %. — Okoli 4000 rojev (>paketne čebele<), težkih 2—3 funte, so uvozili iz ZDA. Cena paketov je bila 55—60 DM.

Čebela vzgaja čebelarja. Vsak človek mora vzgajati samega sebe, dokler živi. Čebela mu pri tem v marsičem pomaga. Na nervozno vihravo onegavljenje, na robato poseganje odgovarja s svojim želim. Tako vzgaja čebelarja k miru in preudarnosti, k previdnemu, obzirnemu postopanju s čebelami, stvarmi in ljudmi. Pri vsem tem vendar ne sme nobenega panja brez potrebe pustiti predolgo odprtega, sicer lahko pride do nemira in ropa. Ne sme torej nepremišljeno šušmariti. Mora prej premisliti, kaj hoče, kakšno orodje pri tem potrebuje in kako namerava vse izvršiti. Uči se načrtno

delati. To ga bo tudi sicer obvarovalo pred nepremišljenimi, tveganimi ukrepi, ki lahko vodijo k neuspehu in bolečemu razočaranju.

Kljub vsemu ne gre brez pikov. Čebelar se jim polagoma privadi in obvlada bolečino. Eno pa je pri piku tolažljivo: čebele pikajo le v kožo, ostri človeški jeziki pikajo globlje.

Po »Imkerfreundu« 64., S. R.

Carnica v svoji prvotni domovini. Kot klasično središče carnice (kranjice) velja od nekdaj Gorenjska, kjer sta najprej Mihael Ambrožič in za tem Jan Strgar ustanovila izvozne obrate in kjer so tudi še danes zelo zmogljivi vzrejevalci matice. Čebele se tukaj, podobno kakor v sosednji Koroški, posebno odlikujejo po enotnosti. Toda to nas ne sme varati. Enotnost v zunanjih znakih nikakor ni istovetna z večjo gospodarsko vrednostjo.

Vendar se tudi pri kranjici da ugotoviti neka določena variabilnost v zunanjem pojavu. Tako ima npr. ta čebela v dedni zasnovi rumen faktor, čigar pojav se neredko spreminja z letnim časom. Vzrejevalec enega izmed najboljših rodov mi je zatrjeval, da je kranjica pogosto na prvem zadkovem obročku spomladi obarvana rumeno, da pa barvni znaki v sledečih mesecih popolnoma izginejo. Dognal sem, da rodovi, ki so s svojo zmogljivostjo bolj ustrezali, na zadku niso imeli rumenih znakov. Pri vseh čebeljih pasmah se pojavljajo variacije najizraziteje pri maticah. Posebno velja to za kranjico. Če pripisujem tem zunanjim znakom preveč važnosti, je zelo nevarno, da izgubim izpred oči glavni smoter, namreč gospodarsko zmogljivost.

V globlje ležečem delu Slovenije, v okolici Ljubljane, so čebele že manj enotne, tudi njihov značaj je dvomljiv. Nasprotno se mi zdi, da so čebele vzhodno od Ljubljane, proti ogrski meji, rodovitejše in manj rojive kakor v ostalem področju. Te znake si je po vsej priliki prav tako kakor močnejšo rumeno barvo razlagati z vplivom banaške čebele, ki je različek kranjice, iz okolice vzhodno in jugovzhodno od Maribora.

Predvsem bije v oči deistvo, da na ozemlju, kjer je razširjena kranjica, skorajda ni boleznih čebelje zalege. Ta ugotovitev je na mene napravila zelo močan vtis, kajti v vseh deželah, ki sem jih do sedaj obiskal (z izjemo Cipra), je ne le

huda, ampak tudi lahka gniloba splošno razširjena in na določenih krajih celo pogostna. Koroška in Slovenija pa sta očitno otoka imunosti. Našel sem tam nosomo in počrnlost, ne pa gnilobe. Da toh dveh bolezni ni, ne more biti golo naključje, kajti visoka gorstva bi razširjenje lahko zadrževala, ne pa preprečila. Sicer sem pa ameriško gnilobo našel na nekem stojišču dalje proti jugu na skoraj neprehodni pokrajini na albanski meji. Očitno gre tu za imunost, ki je utemeljena na prirodni odpornosti.

Brat Adam v Abeilles et Fleurs
1963/9, S. R.

Sahalinka. Tako bi lahko imenovali medovito rastlino, ki jo je svoj čas ponujal kot lepotično rastlino neki nemški katalog pod imenom *Polygonum sachalinense*. *Sachalinense* se imenuje, ker je njena domovina na otoku Sahalinu, ki leži severno od Japonske. Domačini jo cenijo zato, ker polagajo široke liste živini, pred zimo pa posekajo stebila in ga povežejo v butare, ki jih rabijo potem posušene za kurjavo. V dobri zemlji

zraste do tri metre visoko. Steblo je votlo in kakor pri bambusu kolenčasto. V kolenih odganjajo stranske veje z več vejicami, ki nosijo stoječe grozdasto razcevetje z majhnimi belimi cvetki. Cvet ima petlistni venec. Pestič in prašniki se vidijo razločno le s povečevalnim steklom. Vsa razcevetja silijo k soncu, za podlago pa imajo velike zelene liste jajčaste oblike. Ob ugodnem vremenu se zadržuje na cvetju cel dan vse polno čebel. Rastlina cvete v avgustu in septembru sočasno z ajdo in je dobrodošla v krajih, kjer ni ajde. Kdor nasadi dva metra na široko in v dolžini kakih 40 metrov, ima dovolj suhljadi za celo leto za podkurjanje in če uporabljaja premog, mu drv sploh ni treba. Rastlino lahko posadimo ali pa raztrosimo seme ob potokih in krajih, ki se ne obdelujejo. Ako se kdo zanima za rastlino, mu jo lahko priskrbimo, ker je vedno na voljo nič koliko mladih sadik, posebno spomladi. Povrniti bi bilo treba samo stroške pošiljatve.

Priloženo sliko je posnel fotograf Boškovič iz Brežic.

Franjo Vadnal,
p. Dobova pri Brežicah

Sahalinka nam da lahko najcenejšo in najlepšo živo mejo

PRED OBČNIMI ZBORI ČEBELARSKIH DRUŽIN IN DRUŠTEV

Uredniški odbor je že na seji za septembrsko številko Slovenskega čebelarja razpravljal o tem, da bi bila novembrska številka namenjena predvsem organizacijskim zadevam. V uredniški mapi pa se je nabralo vedno toliko važne snovi, da smo mogli dati šele v tej številki, ki je zadnja pred začetkom občnih zborov čebelarjskih družin, nekaj več prostora tudi nujnim organizacijskim zadevam. Večina čebelarjskih družin in društev deluje še po pravilih, ki so nastala ob ustanavljanju prvih čebelarjskih društev po vojni in so bila objavljena v 1. in 2. številki Slovenskega čebelarja leta 1951. Medtem se je v našem društvenem življenju mnogo spremenilo. Dobili smo novo ustavo. Velike spremembe so nastale v politično-upravni razdelitvi družbeno političnih skupnosti, zlasti občin. Težišče vseh družbenih dejavnosti: gospodarskih, prosvetnih, kulturnih, socialnih itd. prehaja na občine, ki se vedno bolj krepijo, da bi bile čimprej sposobne samostojno razvijati vse dejavnosti na območju občine. Istočasno, ko prehajajo pristojnosti okraj na občine, izgubljajo okraj vedno bolj svoj pomen. Tako postajajo občine vedno vplivnejši uravnalec vsega življenja v svojih območjih. To je za nas zelo važna ugotovitev, ki nam narekuje, naj se tudi naša organizacija pri svojem delu čim bolj povezuje z občinami. Če pomislimo pri tem samo na naše čebelarje preglednike, ki so podaljšana oblastna roka občinske veterinarske in kmetijske službe, vidimo, koliko koristnega dela lahko opravijo za čebelarstvo, če se pravilno vključijo v to občinsko službo (preprečevanje in zatiranje čebeljih kužnih bolezni, preprečevanje zastrupitev ob škropljenju, kontrola zdravstvenih spričeval čebel, pripeljanih od drugod na pašo v njihov delovni okoliš itd.). Nič manj važno ni sestavljanje programov razvoja čebelarstva v občinah za obdobje 1964—1970. Pri tem je treba paziti zlasti na povezavo čebelarkega programa s programi drugih kmetijskih strok, ki so po naravi svoje proizvodnje

zaradi oprave navezane na čebelarstvo. Ta program bo presegal običajni okvir dela čebelarke organizacije, ki ga zaradi tega ne bo mogla opraviti z lastnimi sredstvi. Pri tem se nudi torej redka priložnost, da dobijo občine in gospodarske organizacije, ki so zainteresirane pri opravi, vpogled v te programske naloge in da tako z razumevanjem zagotovijo manjkajoča finančna sredstva za izvrševanje sedemletnega programa razvoja čebelarstva. V smislu 78. člena ustave SFRJ namreč lahko skupščina tudi s predstavniki društev obravnava vprašanja (npr. sedemletni program razvoja čebelarstva), ki so splošnega pomena za družbeno politično skupnost.

Kakšne cilje zasledujemo v naši čebelarjski organizaciji? Naša organizacija naj preko čebelarjskih družin, društev in Zveze čebelarjskih društev povezuje med seboj organizacijsko vso čebelarstvo dejavnost v SR Sloveniji, individualno in družbeno, pospeševalno, znanstveno raziskovalno in gospodarsko. To naj bi se prej ali slej videlo tudi na zunaj v ustrezno sestavljenih zastopstvih v upravnih odborih društev in Zveze. Taki odbori bodo sposobni voditi v korist čebelarstva enotno čebelarstvo politiko v naši republiki. Pravila Zveze in osnutek pravil za društva so prilagojeni temu cilju. Ugotoviti pa moramo, da kljub našim prizadevanjem, da bi našli v čebelarjskih dejavnostih skupno pot, prav do zadnjega časa nismo imeli kaj prida uspehov in ni bilo nobene prave orientacije. Zaradi tega je trpelo naše čebelarstvo, z njim pa tudi čebelarjska organizacija. Zavedati se moramo, da tudi v bodoče ne bo v tem pogledu mnogo bolje, če ne bomo takoj marljivo poprijeli za delo.

Na občnih zbora čebelarjskih družin bo naša najvažnejša naloga utrditev te naše osnovne organizacijske enote. *Pod posebno točko dnevnega reda je treba razpravljati o delovnem okolišu družine in ga točno ugotoviti z navedbo krajev, ki jih zajema. Na občnih zbora čebelarjskih društev naj bo potem v zvezi s tem na dnevnem redu posebna točka: pregled in potrditev delovnih okolišev čebelarjskih družin.* Pri tem je treba paziti, da ne

bodo ostale med posameznimi okoliši kake praznine in da ne bodo isti kraji zajeti v delovnih okoliših dveh ali več družin. *Praviloma naj bodo delovni okoliši čebelarstvih družin v meji ene občine. Če bi izjemoma segal delovni okoliš kake čebelarstvene družine tudi v območje druge občine, potem bo treba podatke o čebelarstvih v takih družinah evidentirati posebej za vsako občino.* Po razčiščenju delovnih okolišev čebelarstvih družin na občinskih zborih društev napravi društvo seznam vseh družin z navedbo krajev, ki jih zajemajo njihovi delovni okoliši, ločeno po občinah. Tako napravljen seznam tvori priložo društvenim pravilom, kot dodatek k točki a) 7. člena pravil (osnutka). Če bodo društva sprejemala spremembe pravil po osnutku, objavljenem v tej številki, potem pripišejo na koncu točke a) 7. člena še besedilo: »Število čebelarstvih družin in njihovi delovni okoliši so razvidni iz priloge.« Enaka dopolnila napravijo še pri točki b), c) in d) istega člena, kadar nastane za to potreba.

Pri morebitnih spremembah pravil se ustavite tudi pri 8. členu osnutka, ki določa, pri kateri čebelarstveni družini se včlanijo posamezni čebelar. Naše mnenje je, da je najbolj pravilno, če se včlanijo čebelarji obvezno pri tisti čebelarstveni družini, v katere delovnem okolišu stoji njihov stalni čebelnjak, v katerem preživljajo čebele. Ker je v tem pogledu ponekod precej zmešnjav, je nujno potrebno, da društva v svojih pravilih to vprašanje razčistijo in da točno določijo, v kateri čebelarstveni družini se lahko včlanijo čebelarji. Le izjemoma naj bi se čebelarji včlanili tudi v kraju, kjer imajo stalno bivališče, če nimajo tam tudi stalnega čebelnjaka. Večina čebelarjev pa itak redno preživlja svoje čebele v kraju svojega stalnega bivališča.

Čebelarstva društva, ki nimajo urejenih delovnih okolišev v mejah svojih občin, bodo imela stalne težave pri dostavljanju podatkov občinam, ko bo urejena ugodnostna nabava sladkorja za zimsko krmiljenje čebel. Zaradi tega je prilagajanje delovnih okolišev čebelarstvih družin mejam občin osnovna zahteva.

Ugotavljamo, da so večja društva, pa čeprav imajo dobra in delavna vodstva, le težko kos zahtevam pri zbiranju in dostavljanju podatkov njihovih čebelarstev. Naše priporočilo večjim društvom je, da usposobijo najprej oddaljenejšo družino za samostojno delo, nato pa kot

matično društvo pomagajo ustanoviti in usposobiti nova samostojna društva. Čebelarstvo društvo Ljubljana naj bi npr. čimprej pomagalo ustanoviti samostojni čebelarstveni društvi Vrhnika in Logatec; čebelarstvo društvo Celje pa npr. samostojno društvo Mozirje, Laško itd.

Čebelarstva društva, ki delujejo v območjih več občin, naj na svojih občinskih zbiorih, ki se jih udeležujejo delegati čebelarstvih družin, s posebno točko dnevnega reda poskrbijo, da bodo izmed delegatov čebelarstvih družin, ki delujejo na območju ene in iste občine, izbrali zastopstvo enega do treh članov. Ti bodo vzdrževali stike z občino in bodo sodelovali pri sestavi sedemletnega programa razvoja čebelarstva v občini. Potrebne podatke o čebelarstvu za občino bo moralo preskrbeti temu zastopstvu čebelarstvo društvo.

Navedene naloge, katerih izvršitev je osnovni pogoj za boljše delovanje naše čebelarstvene organizacije, naj čebelarstvene družine in društva zaradi važnosti zanesljivo obravnavajo pod posebnimi točkami dnevnega reda na svojih občinskih zbiorih.

Da bodo mogle družine in društva uspešneje reševati organizacijska vprašanja, objavljamo v tej številki še Navodila za ustanavljanje čebelarstvih društev. Osnutek pravil za čebelarstva društva ter Pravila Zveze. Program Zveze bomo objavili v prihodnji številki našega lista.

Valentin Benedičič

NAVODILA ZA USTANAVLJANJE ČEBELARSTVIH DRUŠTEV

Ta navodila so sestavljena po določilih zakona o potrditvi in spremembah zakona o društvih, zborovanjih in drugih javnih shodih z dne 25. 8. 1945 (Ur. l. FLRJ 51/46).

Po 15. členu navedenega zakona morajo državljanji, ki ustanavljajo društva, predložiti prijavo o ustanovitvi društva, in sicer pristojnemu organu za notranje zadeve:

1. oddelku za notranje zadeve občine, če je delovni okoliš društva v območju ene občine;

2. tajništvu za notranje zadeve okraja, če je delovni okoliš društva v območjih dveh ali več občin;

3. Republiškem sekretariatu za notranje zadeve v Ljubljani, če je okoliš društva v dveh ali več okrajih.

Prijavo mora podpisati najmanj deset ustanoviteljev društva, ki so polnoletni (stari 18 let), državljani SFRJ in morajo imeti volilno pravico. Prijavo je treba kolkovati z državnimi kolki za 250 din. Občina (volilni imenik) lahko potrdi na hrbtini strani vloge-prijave, da imajo ustanovitelji-podpisniki prijave volilno pravico. Tako skupno potrdilo o volilni pravici se kolkuje za vse prijavitelje skupaj z 200 din državnih kolkov. Za podpisnike-ustanovitelje je treba v vlogi navesti: priimek, ime, rojstni datum in bivališče. Na koncu teh podatkov sledi lastnoročni podpis prijavitelja.

Prijavi je treba priložiti po dva izvoda pravil in programa društva, po en prepis zapisnika o ustanovnem običnem zboru, na katerem so bila sprejeta pravila, in program, overjen po dveh overovateljih, in soglasje Zveze čebelarških društev za Slovenijo, da se društvo lahko ustanovi in da je član Zveze čebelarških društev za Slovenijo (v obliki kopisa Zveze). Priloge se morajo kolkovati z državnimi kolki po din 30. Pri pravilih in programu se kolkuje samo po en izvod. Pravila in program morata podpisati dva prijavitelja-ustanovitelja oziroma predsednik in tajnik novoizvoljenega upravnega odbora društva.

Po določilih 16. člana navedenega zakona mora imeti upravni odbor društva najmanj 8 članov. Poleg tega je treba voliti še tri člane nadzornega odbora.

V 15. členu je taksativno naštet, kaj vse morajo vsebovati pravila. To boste najlažje povzeli iz osnutka društvenih pravil, objavljenega v tej številki.

Če neko že obstoječe čebelarско društvo samo spremeni pravila in program, predloži pristojnemu organu za notranje zadeve spremenjena pravila in program v dveh izvodih ter po overovateljih overljen prepis tistega dela zapisnika, ki se nanaša na sprejem spremembe pravil in programa v poiriditev (olkovanje tako kakor zgoraj). Društva, družine in posamezniki dobijo lahko osnutek pravil v Zvezini pisarni.

Valentin Benedičič

OB 250-LETNICI ROJSTVA ANTONA JANŠE

Kdor obišče rojstno hišo Antona Janše v Breznici in si ogleda spominsko ploščo ter čebelnjak, se bo vprašal, ali smo čebelarji storili svojo dolžnost. Čebel-

njak služi drugim namenom, njegova zadnja stran je v slabem stanju in se poseda. Na tabli spominskih napisov se obrobne črke ne vidijo več, ker jih je prekril belež, slabše vidne pa so tudi ostale črke, ker so bile tudi bolj ali manj zapacane ob beljenju.

Lastnica hiše Marija Černe nam je povedala, kakšne načrte ima muzej v Kranju. Znana so ji prizadevanja krajevnih faktorjev. Prihajajo domači in tuji obiskovalci in si ogledujejo zapuščine, ki so sila zanemarjene in nam čebelarjem ne delajo časti. Kdo je za to odgovoren? Ko smo ustanavljali čebelarški muzej v Radovljici, smo poudarjali, da bi bilo želeto, da bi tudi Janševo zapuščino oziroma čebelnjak vključili v muzej. Morda bi potem vse to izgledalo drugače?

J. R.

USTANOVILI SMO ČEBELARSKI KROŽEK NA NASI SOLI

Na gimnaziji Poljane v Ljubljani imamo razne kulturne dejavnosti. Letošnjo jesen smo ustanovili tudi čebelarški krožek.

Na prvem sestanku smo izvolili predsednika in njegovega pomočnika. Seznanili smo se z delom, ki nas čaka v tem letu. Prof. Senegačnik, ki vodi krožek, nam je vzbudil veliko zanimanje in nas povabil v svoj čebelnjak na njegovem domu.

Povabilu smo se odzvali v precejšnjem številu. Z nami je prišla na sestanek tudi prof. Brelihova. Sestali smo se na Erjavčevi cesti in potem odšli na dom prof. Senegačnika. Pokazal nam je čebeljo družino in matico, razne čebelarske priprave in plemenilnike ter hramčke za vzrejo matic. S tem smo že dobili prve praktične nasvete o čebelarjenju.

Po končanem ogledu nas je tovariš profesor pogostil z letošnjim medom, z dobrim sokom in z jabolki.

Od čebelic in tov. profesorja smo se poslovili v upanju in želji, da se bodo naši lepi načrti, da bi postali čebelarji, res uresničili. V zimskem času bomo imeli več predavanj o čebelarstvu, ogledali si bomo tudi filme in barvne diapozitive iz življenja čebel. Spomladi bo dobila naša gimnazija opazovalni panj in dve čebelji družini.

PRAVILA

(OSNUTEK)

Čebelarskega društva

I

SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Društvo se imenuje: Čebelarsko društvo

(v nadaljnjem besedilu »društvo«)

Sedež društva je v

Delovni okoliš obsega: območje občine (dela občine, občin)

2. člen

Društvo je pravna oseba.

Društvo predstavlja in zastopata predsednik in tajnik oziroma predsednik in en član upravnega odbora. Če je predsednik odsoten ali zadržan, ga nadomešča v vseh njegovih dolžnostih in pravicah podpredsednik.

3. člen

Društvo se včlani v Zvezo čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani. V ta namen izvoli na občnem zboru po pravilih Zveze na vsakih začetnih 50 članov društva po enega delegata, da zastopajo društvo na občnem zboru Zveze čebelarskih društev za Slovenijo. Predsednik društva je delegat po svojem položaju.

4. člen

Pečat društva je okrogel s čebelo v sredini in z napisom:

Čebelarsko društvo v (na)

II

NAMEN IN NALOGE DRUŠTVA

5. člen

Namen društva je, da pospešuje čebelarstvo tako zaradi povečanja proizvodnje medu in voska kakor zaradi oprave žužkocvetnih kulturnih rastlin ter zaradi rekreacije članstva po vsakdanjem poklicnem delu.

V ta namen

1. organizira čebelarje v svojem okolišu v čebelarskih družinah, med šolsko mladino pa vzbuja zanimanje za čebelarstvo in jo organizira po šolah v čebelarskih krožkih;

2. vodi evidenco o vseh čebelarstvih in čebeljih družinah v svojem delovnem okolišu, in sicer ločeno za organizirana in neorganizirana čebelarstva;

3. sestavlja z občinsko kmetijsko službo občinski program razvoja čebelarstva, ga zaradi pomembnosti opraševanja v sadjarstvu primerja z občinskim programom razvoja sadjarstva in ugotavlja, če je za opraševanje dovolj čebeljih družin. S kmetijsko službo in kmetijskimi organizacijami skrbi za varstvo čebel pred zastrupitvami pri škropljenju in zapraševanju kulturnih rastlin proti raznim škodljivcem;

4. organizira z občinsko veterinarsko službo, z zavarovalnico in s svojimi čebelarskimi pregledniki preprečevanje in zatiranje kužnih bolezni čebelje zalege in čebel ter nadzor nad čebeljimi družinami, pripeljanimi od drugod na pašo;

5. organizira pri svojem članstvu odkup medu in voska ter ga preskrbuje s čebelarskimi potrebščinami;

6. organizira plemenilne postaje, opazovalno in obveščevalno službo o medenju ter prevoze čebel na pašo;

7. sestavlja za svoj delovni okoliš kataster čebelje paše in ureja s pristojnimi občinskimi organi dovažanje čebel na pašo ter jih razporeja na podlagi odobrenega pašnega katastra;

8. postavlja in oskrbuje društvene čebelnjake oziroma stojišča;

9. s predavanji, razstavami in čebelarskimi tabori propagira čebelarstvo ter izobražuje čebelarje in vzgaja čebelarski naraščaj, vzdržuje pa tudi priročno čebelarsko knjižnico;

10. pomaga čebelarskemu muzeju pri organizaciji zbiranja čebelarskih muzejskih predmetov;

11. sestavlja s pristojnimi organi družbeno političnih skupnosti, s komunalno, gozdarsko, kmetijsko službo in s hortikulturnimi društvi program in organizira delo za izboljšanje čebelje paše.

III

ČLANSTVO — NJEGOVE DOLŽNOSTI IN PRAVICE

6. člen

Članstvo v društvu je prostovoljno.

Član društva postane lahko vsak državljan SFR Jugoslavije in vsaka organizacija, ki se ukvarja s čebelarstvom ali s trgovino čebelarskih proizvodov ali z znanstveno raziskovalnim delom na področju čebelarstva.

Člani so lahko redni, ustanovni in častni.

Redni člani društva so lahko fizične in pravne osebe, ki se ukvarjajo s čebelarstvom oziroma ki so po naravi svoje proizvodnje zaradi oprave navezane tudi na čebelarstvo.

Ustanovni člani so lahko tisti člani društva (fizične in pravne osebe), ki so podpisale prijavo za ustanovitev društva;

Častni člani so za društvo in čebelarstvo zaslužni člani, ki jih imenuje občni zbor na predlog upravnega odbora za častne člane. Častni člani dobijo diplome.

Višino članarine za posamezne vrste članstva določa občni zbor društva. V članarini je zajeta tudi naročnina za revijo Slovenski čebelar.

Člani imajo pravico, da volijo in so voljeni v organe društva ter da uživajo ugodnosti, ki jih nudi društvo.

Člani imajo dolžnost, da redno plačujejo članarino in izvršujejo naloge, ki izhajajo iz pravil in programa.

IV

POMOŽNE OSNOVNE ORGANIZACIJSKE ENOTE DRUŠTVA

7. člen

a) *Čebelarske družine* so pomožne organizacijske enote društev in se ustanovijo za posamezna krajevno zaokrožena naselja v delovnem okolju društva. Praviloma mora imeti čebelarska družina vsaj 10 članov. Delovni okoliš čebelarske družine se določi na občnem zboru društva. Čebelarska družina dobi ime po kraju, kjer ima svoj sedež. Lahko nosi tudi še ime po kakem znamenitem čebelarju, ki je doma v območju, kjer deluje družina. Organi čebelarske družine so: občni zbor vseh čebelarjev družine, upravni odbor 5 članov (predsednik, tajnik, blagajnik, gospodar) in 2 računski pregledniki. Na občnem zboru družine se izvoli na vsakih začetnih 10 članov po 1 delegat kot zastopnik družine za občni zbor društva. Navedeni organi poslujejo po pravilih organov društva.

Če čebelarska družina preneha z delom, prevzame njeno premoženje matično društvo.

Pečat čebelarske družine je podolgovat z napisom: Čebelarska družina (ime) in leteča čebela v sredini.

b) *čebelarski odseki kmetijskih zadrug*, ki organizirajo svoje poslovanje pri KZ podobno kakor čebelarske družine.

c) *Čebelarski krožki na šolah* se lahko ustanovijo na posameznih šolah za eno ali več šol skupaj. Ustanavljajo jih društva ali družine sporazumno s šolskimi vodstvi. Strokovno in po možnosti tudi drugo pomoč jim nudi čebelarska družina ali društvo. Za poslovanje krožkov veljajo praviloma enaka načela kakor za poslovanje čebelarskih družin. Članarina za čebelarske šolske krožke se določi lahko v višini za enega rednega člana — fizične osebe, za kar prejme krožek za svoje člane glasilo Slovenski čebelar. Na občni zbor društva pošlje krožek 2—3 zastopnike, ki poročajo o delu krožka v preteklem letu, zastopniki so lahko voljeni v organe društva.

d) Kmetijske zadruge, čebelarska podjetja in druge kmetijske organizacije, ki so kot pravne osebe vključene neposredno v čebelarsko društvo, imajo pravico biti zastopane na občnem zboru članstva s po enim delegatom za vsakih 50 čebeljih družin.

8. člen

Vsak član čebelarskega društva mora biti vključen v čebelarsko družino v kraju svojega stalnega bivališča oziroma v kraju, kjer ima stalno svoje čebele. Članu društva se ne sme zavrniti sprejem v članstvo družine.

9. člen

Člane čebelarske družine sprejema upravni odbor družine. Tajnik napravi skupaj z blagajnikom upravnega odbora redno vsako leto seznam članov s plačano članarino v treh izvodih, od katerih ostane eden pri družini, enega dobi društvo, enega pa zveza.

Člane čebelarskega krožka na šoli sprejema odbor krožka, ki sestavi seznam članov krožka prav tako kakor čebelarske družine v treh izvodih za evidenco pri krožku, društvu oziroma zvezi.

Enak postopek za vodenje evidence članstva velja tudi za čebelarski odsek KZ.

10. člen

Članstvo preneha z izstopom ali s smrtjo člana oziroma s prenehanjem pravne osebe ali z izključitvijo.

Upravni odbor društva lahko izključi člana, ki ne izpolnjuje obveznosti ali če dela proti interesom društva. Članstvo preneha z dnem sklepa upravnega odbora. Izključeni se lahko pritoži proti izključitvi na prvem občnem zboru društva.

11. člen

Redni člani društev so posredno tudi člani Zveze in prejmejo od nje enotne članske izkaznice.

12. člen

Če kršijo člani dobre čebelarske običaje ali če s svojim ravnanjem škodujejo ugledu čebelarske organizacije ali če povzročijo materialno škodo čebelarski organizaciji, posamezniku ali skupnosti, lahko predlaga društvo Zvezi, da uvede častno razsodišče pri Zvezi proti kršitelju postopek. Društvo-predlagatelj ima v postopku vlogo tožilca.

V

ORGANI DRUŠTVA

13. člen

Organi društva so: občni zbor, upravni in nadzorni odbor.

Organ upravnega odbora je izvršni odbor.

Upravni odbor ustanavlja za izvršitev važnejših nalog posebne komisije.

14. člen

Najvišji organ društva je občni zbor. Občni zbor sestavljajo delegati v smislu 7. člena pravil. Udeležijo se ga lahko tudi drugi člani, ki imajo pravico razpravljanja, ne pa glasovanja. Občni zbor je lahko reden ali izreden. Sklopi občnega zbora so obvezni za vse članstvo.

a) Občni zbor

15. člen

Redni občni zbor mora biti vsako leto najkasneje do konca marca. Dan, kraj, čas in dnevni red občnega zbora predlaga upravni odbor.

Vabilo za občni zbor z dnevnim redom mora biti objavljeno najpozneje 8 dni pred dnevom občnega zbora v poslovnih prostorih društva. Obenem se obvezno pošlje pismo vabilo Zvezi čebelarских društev za Slovenijo, vsem čebelarским družinam, čebelarским odsekom KZ, včlanjenim pravnim osebam, čebelarским krožkom na šolah ter za kmetijstvo in veterinarstvo pristojnim oblastem v delovnem okolišu društva. Če se prepletajo čebelarški interesi društva z interesi sosednjih čebelarских društev, se vabijo praviloma tudi sosednja društva.

16. člen

Občni zbor odpre predsednik društva, ki imenuje zapisnikarja, predlaga dnevni red, imenovanje dveh overovalcev zapisnika in delovnega predsedstva treh članov. Dalje izvoli občni zbor verifikacijsko komisijo, kandidacijsko in volilno komisijo. Uvodoma sklepa občni zbor tudi o tem, če bodo volitve javne.

17. člen

Redni občni zbor odloča in sklepa:

1. o poročilih upravnega in nadzornega odbora;
2. o potrditvi letnega končnega računa;
3. o razrešnici upravnemu in nadzornemu odboru;
4. o sprejemu letnega delovnega programa za naslednje leto;
5. o potrditvi proračuna za naslednje leto;
6. izvoli predsednika društva in člane upravnega in nadzornega odbora;
7. izvoli delegate za občni zbor Zveze;
8. o spremembi pravil, sprejemu programa, poslovnikov in pravilnikov;
9. o predlogih, prošnjah in pritožbah;
10. o prenehanju društva.

Občni zbor sklepa veljavno, če je bil pravilno sklican, če je zastopanih več kot polovica čebelarских družin, čebelarских odsekov KZ, včlanjenih pravnih oseb in čebelarских krožkov.

Če občni zbor ob določeni uri ni sklepčen, je pol ure pozneje drugi občni zbor, ki sklepa veljavno ne glede na število zastopanih članov.

18. člen

Izredni občni zbor skliče upravni odbor po potrebi. Sklicati ga mora, če to zahteva nadzorni odbor ali tretjina članov. Izredni občni zbor razpravlja in sklepa samo o zadevah, zaradi katerih je bil sklican.

19. člen

Volitve organov so praviloma tajne, če ne sklene občni zbor drugače. Občni zbor sprejema sklepe z večino glasov navzočih delegatov. Za veljavnost sklepov o spremembi pravil in o prenehanju društva je potrebna dvotretjinska večina glasov, če je navzočih več kot polovica delegatov.

20. člen

Overovatelja zapisnika pregledata in potrdita pravilnost zapisnika. Verifikacijska komisija preveri poverilnice delegatov in ugotavlja sklepčnost občnega zbora glede na število zastopanih družin, čebelarskih odsekov KZ, pravnih oseb in čebelarskih krožkov.

Člane upravnega in nadzornega odbora predlagajo delegati ali pa izvoljena kandidacijska komisija. Če jih predlaga kandidacijska komisija, predlagajo lahko delegati dodatne kandidate. Izvoljeni so tisti kandidati, ki so dobili največ glasov.

Če so volitve tajne, jih vodi in objavlja rezultate volilna komisija treh članov.

21. člen

Upravni odbor društva sestoji iz predsednika (podpredsednika), tajnika in blagajnika ter 5—8 članov. Vsega mora imeti 8 članov.

Nadzorni odbor sestoji iz 3 članov, ki izvolijo predsednika iz svoje srede.

Oba organa se morata konstituirati na seji v osmih dneh po izvolitvi. Na tej seji se izvrši tudi prevzem in predaja poslov starega novemu odboru.

b) Upravni odbor

22. člen

Organ upravnega odbora je izvršni odbor, ki sestoji iz predsednika, tajnika, blagajnika, gospodarja in 2—3 odbornikov, ki stanujejo na sedežu ali blizu sedeža društva.

23. člen

Izvršni odbor vodi vse posle društva, v kolikor niso pridržani občnemu zboru oziroma upravnemu odboru. Izvršuje zlasti sklepe občnega zbora.

Tekoče zadeve rešuje na sejah, ki so sklepčne, če so vabljeni vsi odborniki in če je navzoča več kot polovica odbornikov. Sklepi se sprejemajo z večino glasov, ob enakem številu glasov velja, da predlog ni sprejet.

O poteku seje se vodi zapisnik. Posamezni odbornik lahko zahteva, da se vpiše v zapisnik njegovo ločeno mnenje. Zapisnik se vedno prečita na naslednji odborovi seji in ga podpišeta predsednik in tajnik z morebitnimi pripombami.

Tajnik skrbi za redno opravljanje administrativnih poslov.

Blagajnik skrbi za redno blagajniško poslovanje, zlasti, da se redno plačuje članarina, sestavlja končni račun in proračun društva za naslednje leto.

Gospodar skrbi za redno gospodarjenje z društvenimi premoženjstvi in nepremičninami (premoženjem) in vodi knjigo inventarja.

Izvršni odbor sklicuje vsake tri mesece sejo upravnega odbora, na kateri poroča o svojem delu. Upravni odbor delo in sklepe izvršnega odbora potrdi, spremeni ali pa razveljavi.

c) Nadzorni odbor

24. člen

Nadzorni odbor spremlja in nadzira vse delo izvršnega odbora. Izvršni odbor ga vabi na svoje seje.

Ob zaključku poslovnega leta, ki se končuje s koledarskim letom, pregleda zlasti končni račun. Na občnem zboru poroča o delu izvršnega in upravnega odbora in predlaga, ali naj se mu da razrešnica ali ne. Seje vodi predsednik, o njih se vodi zapisnik.

VI

SREDSTVA DRUŠTVA

25. člen

Materialna sredstva društva so zgradbe, delavnice, pisarniški prostori, skladišča, čebele, naprave itd.

26. člen

Denarna sredstva društva so:

1. vpisnina;
2. članarina;
3. prispevki članov — fizičnih in pravnih oseb;
4. dohodki od društvenega premoženja;
5. dohodki od društvene dejavnosti;
6. darila;
7. dohodki od prireditvev in razstav;
8. dotacije in subvencije;
9. razni drugi dohodki.

VII

RAČUNOVODSTVO

27. člen

Izvršni odbor je dolžan redno voditi računske knjige, ki so potrebne zaradi predmeta in obsega poslovanja, in namestiti po potrebi posebnega računovodjo. Nadzorni odbor pregleda najmanj dvakrat na leto finančno in materialno poslovanje društva.

Do občnega zbora društva mora biti sestavljen letni končni račun za preteklo leto, ki se konča s koledarskim letom.

Končni letni račun mora vsebovati bilanco, to je spisek aktiv in pasiv, račun dohodkov in izdatkov ter številčno stanje članstva.

28. člen

Letni končni račun pregleda nadzorni odbor. Zajet mora biti v poročilu blagajnika.

VIII

SPLOŠNO NADZORSTVO NAD DELOM DRUŠTVA

29. člen

Društvo je pod splošnim nadzorstvom Zveze čebelarских društev za Slovenijo, ki pazi zlasti na to, da izvršuje društvo sklepe svojega občnega zbora in naloge, ki jih je sprejelo v svoj delovni program.

Glede izvrševanja čebelarskega programa za območje občine oziroma občin, v katerih je delovni okoliš društva, je društvo tudi še pod nadzorstvom kmetijske in veterinarske službe pristojne občinske skupščine.

IX

PRENEHANJE DRUŠTVA

30. člen

Društvo preneha z delom:

a) po sklepu občnega zbora, če sta glasovali za to dve tretjini navzočih delegatov;

b) če to določi pristojni organ državne oblasti.

31. člen

Če društvo preneha z delom, se izroči preostalo premoženje čebelarski organizaciji, ki prevzame v izvrševanje večino nalog, ki jih je prej izvrševalo društvo.

PREHODNE ODLOČBE

32. člen

Ta pravila začno veljati, ko jih sprejme občni zbor in potrdi pristojni organ za notranje zadeve.

Pravila je sprejel občni zbor dne

Tajnik:

Predsednik:

Socialistična republika Slovenija
Republiški sekretariat za notranje zadeve
Ljubljana

Številka 11/8-024/55-64

Dne 15. VI. 1964

Republiški sekretariat za notranje zadeve SR Slovenije izdaja na prošnjo Zveze čebelarских društev za Slovenijo št. 198/64 z dne 1. 6. 1964 na podlagi 1. člena zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o društvih, zborovanjih in drugih javnih shodih (Ur. l. FLRJ, št. 29/47) in 207. čl. zakona o splošnem upravnem postopku (Ur. l. FLRJ, št. 52/56) naslednjo

ODLOČBO

Dovoljuje se delovanje Zveze čebelarских društev za Slovenijo, s sedežem v Ljubljani in delovnim območjem v SR Sloveniji, po spremenjenih pravilih in programu, sprejetih na občnem zboru Zveze dne 17. 5. 1964 v Ljubljani.

S tem preneha veljavnost prejšnjih pravil in programa, odobrenih z odločbo DZNZ LRS št. B/IV-2168/1-55 z dne 15. 5. 1955.

Obrazložitev

Zveza čebelarских društev za Slovenijo, s sedežem v Ljubljani in z delovnim območjem v SR Sloveniji, je z vlogo št. 198/64 z dne 1. 6. 1964 prijavila spremembo svojih dosedanjih pravil in programa in je v ta namen predložila v potrditev nova pravila in program.

Ker so izpolnjeni pogoji 15. in 16. čl. zakona o društvih, zborovanjih in drugih javnih shodih (Ur. l. FLRJ, št. 51/46), je bilo njeno vlogo ugodno rešiti.

Zoper to odločbo v rednem upravnem postopku ni pritožbe. Taksa po tar. št. 1, 6 in 7 ZUT v znesku 340.— din je plačana v kolkih, ki so nalepljeni in po predpisih razveljavljeni na vlogi.

L. S.

Republiški sekretar
Riko Kolenc, l. r.

PRAVILA

ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV ZA SLOVENIJO

I

SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Skupnost čebelarских društev v SR Sloveniji se imenuje Zveza čebelarских društev za Slovenijo. (V nadaljnjem besedilu: »Zveza«.)

Sedež Zveze je v Ljubljani.

Delovno območje obsega vso Slovenijo.

2. člen

Zveza je pravna oseba.

Zvezo predstavlja in zastopa predsednik oziroma podpredsednik in član upravnega odbora, praviloma tajnik; v finančnih zadevah pa tudi referent za finance Zveze.

3. člen

Zveza se včlani v »Savez pčelarskih organizacija Jugoslavije«. V ta namen izvoli na občnem zboru po pravilih Saveza določeno število delegatov, ki jo zastopajo na skupščini Saveza. Predsednik Zveze je delegat po svojem položaju.

4. člen

Pečat Zveze je okrogel s čebelo v sredini in z napisom: »Zveza čebelarских društev za Slovenijo v Ljubljani.«

II

NAMEN IN NALOGE ZVEZE

5. člen

Osnovni namen Zveze je, da pospešuje čebelarstvo zaradi proizvodnje čebelarских pridelkov, zaradi opravevanja žužkocvetnih kulturnih rastlin in zaradi reakcije članstva po njegovem vsakdanjem poklicnem delu.

V ta namen:

1. vključuje v svojo organizacijo vsa individualna čebelarstva, čebelarские organizacije in druge pravne osebe, ki na kakršenkoli način pospešujejo čebelarstvo;

2. sodeluje z oblastnimi organi družbeno političnih skupnosti, z ustanovami in organizacijami s področja kmetijstva, da se zagotovi opravevanje kulturnih žužkocvetnih rastlin ter se tako izboljša in poveča rastlinska proizvodnja;

3. skrbi za preprečevanje in zatiranje kužnih bolezni čebelje zalege in čebel ter za varstvo čebelje zalege in čebel pred zastrupitvami s tem, da

sodeluje z veterinarsko in zavarovalno službo ter s službo za varstvo rastlin ter da usposablja čebelarke preglednike;

4. povečuje čebelarstvo proizvodnjo s tem, da dviga strokovno raven članstva, da ga na posebnih tečajih in predavanjih seznanja s sodobnim načinom čebelarjenja ter z novostmi iz čebelarstva znanosti, tehnike in prakse;

5. vzgaja čebelarski naraščaj z ustanavljanjem čebelarskih krožkov po šolah, postavljanjem vzornih čebeljakov in stojišč;

6. organizira plemenilne postaje, opazovalno in obveščevalno službo o medenju ter prevoz na različne pašne;

7. sodeluje s čebelarskim muzejem in pomaga organizirati zbiranje čebelarskih muzejskih predmetov;

8. vzdržuje zveze s čebelarskimi organizacijami v sosednjih republikah;

9. sodeluje s podjetji, ki preskrbujejo članstvo s panji in drugimi čebelarskimi potrebščinami in ki odkupujejo proizvode čebelarstva ter pomaga organizirati odkup;

10. organizira s sodelovanjem pristojnih organov družbeno političnih skupnosti in s hortikulturnimi društvi delo za izboljšanje čebelje pašne in pomaga društvom pri sestavi tega programa;

11. vzdržuje lastno strokovno knjižnico, ki jo dopolnjuje s sodobno domačo in tujo literaturo ter izdaja mesečno strokovno glasilo Slovenski čebelar;

12. sodeluje z oblastnimi organi družbeno političnih skupnosti in s SZDL pri zakonodaji in urejanju drugih problemov na področju čebelarstva;

13. uvršča čebelarstvo organizacijo in utrjuje zavest članstva do izpolnjevanja dolžnosti, ki jih ima po programu in pravilih do skupnosti; Zveza si prizadeva, da se uveljavi čebelarska organizacija tako, kakor to zasluži po svojem poslanstvu, članstvu pa zagotovi pravice, kakršne uživa čebelarstvo zaradi svoje gospodarske in strokovne dejavnosti v sodobnem svetu.

Zveza daje čebelarskim društvom navodila za njihovo delo in jim pri tem pomaga.

Zveza skrbi, da dobijo člani čebelarskih društev enotne članske izkaznice. Obliko in vsebino članske izkaznice določi upravni odbor Zveze.

III

6. člen

Članstvo v Zvezi je prostovoljno.

Člani so: a) redni,

b) izredni,

c) častni.

Redni člani so čebelarska društva.

Izredni člani so pravne osebe, ki sodelujejo na področju čebelarstva, bodisi da so gospodarskega, pospeševalnega, znanstveno raziskovalnega ali pa trgovskega značaja. Njihovo delovno območje presega praviloma območje ene ali več občin, lahko pa presega tudi območje republike, če ima svoj sedež v SR Sloveniji. Izredni člani imajo enake pravice kakor redni člani.

Redne in izredne člane sprejema upravni odbor Zveze.

Častni člani so:

1. pravne osebe, ki so po svojem delu posebno zaslužne za uspevanje naše čebelarске organizacije in čebelarstva;

2. fizične osebe, ki so za organizacijo in za čebelarstvo v SR Sloveniji zaslužne osebe.

Častne člane imenuje občni zbor Zveze na predlog upravnega odbora. Imenovanje častnega člana je združeno z izročitvijo diplome. Predlogi za imenovanje častnega člana se pošiljajo na izvršni odbor Zveze.

7. člen

Redni člani — čebelarska društva imajo dolžnost, da redno delujejo po sprejetih pravilih in izvršujejo odobreni delovni program; dalje, da plačujejo Zvezi članarino oziroma prispevke, katerih višino določi občni zbor; da sestavljajo z občinami občinske programe razvoja čebelarstva, jih izvršujejo in pošiljajo Zvezi podatke o izvrševanju z morebitno problematiko.

Izredni člani imajo dolžnost, da redno plačujejo na občnem zboru določeno članarino in da izvršujejo posebne dogovore glede skupnega izvrševanja posameznih nalog.

8. člen

Člani Zveze imajo pravico, da izkoriščajo vse ugodnosti, ki jih lahko nudi Zveza in ki jih bo s svojim posredovanjem še dosegla.

9. člen

Članstvo preneha s izstopom, z izključitvijo ali zato, ker je včlanjena pravna oseba nehala obstajati.

IV

ORGANI ZVEZE

10. člen

Organi Zveze so: občni zbor, upravni odbor, nadzorni odbor in častno razsodišče.

Organ upravnega odbora je izvršni odbor.

Upravni odbor oziroma njegov organ — izvršni odbor ustanavlja po potrebi posebne komisije, ki jih vodijo praviloma člani upravnega odbora.

11. člen

a) Občni zbor

Občni zbori Zveze so redni in izredni. Sestavljajo jih delegati čebelarskih društev in drugih včlanjenih pravnih oseb.

Društva izvolijo na vsakih začetih 50 članov po enega delegata. Ostali člani Zveze, pravne osebe, imajo praviloma po enega delegata na vsakih 500 čebeljih družin.

Občnega zbora se lahko udeležijo tudi drugi čebelarji; imajo pa le pravico do razpravljanja, ne pa tudi do glasovanja.

12. člen

Na občne zbore Zveze se vabijo obvezno še republiški sekretariat za kmetijstvo, odbor SZDL, Savez pčelarskih organizacija Jugoslavije; po potrebi pa tudi čebelarska organizacija iz sosednje republike.

13. člen

Občni zbor Zveze je sklepčen, če je zastopanih več kot polovica včlanjenih čebelarskih društev in drugih pravnih oseb.

Če občni zbor ob določeni uri ni sklepčen, je pol ure pozneje drugi občni zbor, ki sklepa veljavno ne glede na število zastopanih članov.

14. člen

Občni zbor odpre predsednik Zveze, predlaga dnevni red, imenuje zapisnikarja občnega zbora ter predlaga, da občni zbor odloči o načinu glasovanja, da izvoli dva overovatelja zapisnika, delovno predsedstvo treh članov, verifikacijsko komisijo treh članov ter kandidacijsko in volilno komisijo petih članov.

Občni zbor sklepa:

1. o poročilih upravnega odbora,
2. o poročilih nadzornega odbora,
3. o potrditvi letnega končnega obračuna,
4. o podelitvi razrešnice upravnemu in nadzornemu odboru,
5. o načrtu in sprejemu delovnega programa za naslednje leto,
6. o načrtu in sprejemu proračuna za naslednje leto,
7. o višini vpisnine in članarine za redne člane (čebelarska društva) in za izredne člane, in sicer posebej za pravne osebe gospodarskega značaja in značaja ustanov,

8. voli predsednika, 18—25 članov in 5 namestnikov upravnega odbora, tri člane in dva namestnika nadzornega odbora ter predsednika in tri člane častnega razsodišča,

9. sklepa o predlogih in pritožbah članov Zveze,
10. sklepa o spremembi pravil in pravilnikov,
11. sklepa o odlikovanjih z redom Antona Janša I. stopnje,
12. sklepa o prenehanju Zveze.

15. člen

Izredni občni zbor skliče upravni odbor po potrebi. Sklicati ga mora na zahtevo nadzornega odbora ali tretjine članov. Za izredni občni zbor veljajo pravila rednega občnega zbora s to razliko, da se mora na njem sklepati o stvareh, zaradi katerih je bil sklican.

16. člen

Občni zbor sprejema sklepe z večino glasov navzočih delegatov. O spremembi pravil in prenehanju Zveze sklepa z dvotretjinsko večino pri navzočnosti najmanj polovice delegatov.

17. člen

Volitve predsednika in članov upravnega in nadzornega odbora so praviloma tajne. Če želijo delegati javne volitve, je treba o tem posebej sklepati.

18. člen

Overovatelja zapisnika pregledata in potrdita pravilnost zapisnika. Verifikacijska komisija občnega zbora ugotavlja veljavnost poverilnic delegatov in sklepčnost občnega zbora.

Kandidate za člane upravnega in nadzornega odbora predlagajo delegati ali pa kandidacijska komisija petih članov. Ako predlaga po sklepu občnega zbora kandidate kandidacijska komisija, imajo delegati pravico, da na to listo vnesejo še druge kandidate. Izvoljeni so tisti kandidati, ki dobijo največ glasov.

Če so volitve tajne, jih vodi in javlja rezultate volilna komisija treh članov, ki jo je izvolil občni zbor.

19. člen

b) Upravni in izvršni odbor

Izvoljeni organi Zveze se praviloma konstituirajo takoj po občnem zboru. Upravni odbor izvoli dva podpredsednika, tajnika, referenta za finance in gospodarja. Predsednik, en podpredsednik, tajnik, referent za finance, gospodar in 4—6 odbornikov, ki stanujejo na sedežu Zveze, sestavljajo izvršni odbor.

Nadzorni odbor izvoli iz svoje srede predsednika.

20. člen

Izvršni odbor vodi vse posle Zveze, v kolikor niso pridržani občnemu zboru oziroma upravnemu odboru. Hkrati izvršuje sklepe občnega zbora. Tekoče zadeve rešuje na sejah, ki so sklepčne, če so vabljeni vsi člani odbora in če je navzočih več kot polovica. Sklepi se sprejemajo z večino glasov. Ob enakem številu glasov velja, da predlog ni sprejet. O poteku seje se piše zapisnik. Posamezni odbornik lahko zahteva, da se vpiše v zapisnik njegovo ločeno mnenje. Zapisnik se prečita na naslednji seji, podpišeta ga tajnik in predsednik z morebitnimi pripombami.

Izvršni odbor imenuje tudi glavnega urednika in uredniški odbor za glasilo Slovenski čebelar.

Tajnik skrbi za redno izvrševanje tekočih zadev.

Referent za finance skrbi za redno blagajniško poslovanje, sestavlja z računovodjo končni račun in proračun za naslednje leto.

Gospodar skrbi za redno gospodarjenje z Zvezinim premoženjem in nepremičnim premoženjem.

Izvršni odbor poroča najmanj dvakrat na leto o svojem delu upravnemu odboru, ki sprejete sklepe lahko potrdi, spremeni ali pa razveljavi.

21. člen

c) Nadzorni odbor

Nadzorni odbor spremlja in nadzira delo izvršnega odbora. Izvršni odbor ga vabi na svoje seje.

Ob zaključku poslovnega leta, ki se končuje s koledarskim letom, pregleda zlasti končni letni obračun. Na občnem zboru poroča o delu Zveze in predlaga, ali naj se da upravnemu odboru razrešnica ali ne.

22. člen

d) Častno razsodišče

Pri Zvezi je častno razsodišče. Predsednika, podpredsednika in 2—3 člane častnega razsodišča voli občni zbor Zveze.

23. člen

Častno razsodišče razpravlja in odloča o kršitvah dobrih čebelarških običajev, ki jih zagrešijo člani Zveze. Za kršitev dobrih čebelarških običajev se lahko šteje glede na okoliščine primera zlasti tako ravnanje članov, ki škoduje ugledu čebelarške organizacije, ki povzroča materialno škodo čebelarški organizaciji in posameznikom in ki v škodo skupnosti ovira izvrševanje nalog, ki jih je prevzela čebelarška organizacija v svoj delovni program.

24. člen

Za kršitev dobrih čebelarških običajev se lahko izreče z odločbo častnega razsodišča javen opomin, ki se prečita na občnem zboru Zveze in objavi v društvenem glasilu. V lažjih primerih lahko izreče častno razsodišče samo ustni ali pismeni opomin, ki pa se nikjer ne objavi. Hujša kazen je začasna izključitev iz organizacije za določeni krajši čas, praviloma do enega leta. Za izključitev je potrebno soglasje občnega zbora Zveze.

Častno razsodišče vpelje lahko postopek zoper kršitelje pravne osebe, čebelarškega društva in fizične osebe, člane Zveze.

Pri svojem delu mora upoštevati zlasti društvena pravila, pravilnike, program in priporočila organov organizacije.

25. člen

Podrobnosti o ureditvi častnega razsodišča in o njegovemu delu se določijo s pravilnikom, ki ga mora sprejeti občni zbor Zveze.

V.
SREDSTVA ZVEZE

26. člen

Sredstva Zveze so:

1. nepremičnine,
2. premičnine,
3. vpisnina in članarina,
4. dotacije, subvencije in
5. dohodki od razstav, prireditvev in podobno.

27. člen

Zveza vodi o premoženju in denarnem poslovanju potrebne knjige. Nadzorni odbor pregleda najmanj dvakrat letno materialno ter finančno poslovanje Zveze. Do občnega zbora Zveze mora biti sestavljen končni letni račun, ki mora obsegati bilanco, to je spisek aktiv in pasiv, račun dohodkov in izdatkov ter spisek vsega članstva.

28. člen

Splošno nadzorstvo nad poslovanjem Zveze ima za kmetijstvo pristojen republiški organ, ki nadzira zlasti izvrševanje sprejetega delovnega programa.

VI.
KONČNE DOLOČBE

29. člen

Če Zveza preneha z delom, preide po likvidaciji preostalo premoženje na tisto čebelarsko društvo, ki je po svojem delu in organizaciji sposobno nadaljevati delo Zveze. Če ni takega društva, prevzame premoženje Zveze v upravo pristojni oblastni organ, dokler se ne ustanovi nova ustrezna organizacija.

Pravila so bila sprejeta na občnem zboru Zveze dne 17. maja 1964 v Ljubljani in začno veljati, ko jih potrdi Republiški sekretariat za notranje zadeve.

Tajnik ZCDS:
(Franc Cvetko)

Predsednik ZCDS:
(Valentin Benedičič)

Socialistična republika Slovenija
Republiški sekretariat za notranje zadeve
Ljubljana
Številka 11/8-024/33-64
Dne 13. VI. 1964

Republiški sekretariat za notranje zadeve SR Slovenije je z odločbo št. 11/8-024-33-64 z dne 13. 6. 1964 odobril delovanje Zveze čebelarskih društev za Slovenijo po teh pravilih.

L. S.

Republiški sekretar
Riko Kolenc l. r.

PRAVILNIK
o podeljevanju čebelarских odlikovanj

Člen 1

Za posebne zasluge in požrtvovalno delo na področju čebelarstva ustanavlja Zveza čebelarских друштev za Slovenijo:

- a) red Antona Janša I. stopnje (zlati znak);
- b) red Antona Janša II. stopnje (srebrni znak);
- c) red Antona Janša III. stopnje (bronasti znak).

Člen 2

Red Antona Janša I. stopnje podeljuje Zveza čebelarских друштev za Slovenijo na predlog posameznih članov svojega upravnega odbora ali na predlog čebelarских друштev. Podeljuje ga čebelarским organizacijam — pravnim osebam, posameznim članom čebelarских organizacij in za čebelarstvo zaslužnim osebam, ki so se izkazale pri razvoju in pospeševanju čebelarstva v Sloveniji ter imajo trajne in posebne zasluge za čebelarstvo.

Člen 3

Red Antona Janša II. stopnje podeljujejo razen Zveze čebelarских друштev za Slovenijo tudi čebelarska društva na predlog posameznih članov svojih upravnih odborov ali odborov čebelarских družin. Podeljujejo ga čebelarским organizacijam — pravnim osebam, posameznim članom čebelarских organizacij in za čebelarstvo zaslužnim osebam, ki so se izkazale pri pospeševanju čebelarstva in še posebej v čebelarских друштvi ali družinah kot vidnejši delavci, predavatelji, dopisniki Slovenskega čebelarja, vzrejevalci matic itd.

Člen 4

Red Antona Janša III. stopnje podeljujejo čebelarska društva na predlog posameznih članov svojih upravnih odborov ali odborov čebelarских družin. Podeljujejo ga čebelarjem, ki so člani čebelarske organizacije neprekinjeno 25 let, ali pa funkcionarjem čebelarских družin ali društev, ki opravljajo enake ali pa različne funkcije 15 let.

V izjemnih primerih se lahko podeli to odlikovanje pred potekom navedene dobe.

Člen 5

Čebelarske družine predlagajo kandidate za odlikovanje po svojih čebelarских друštvi.

Člen 6

Predlogi za odlikovanja morajo biti utemeljeni.

Člen 7

Predloge z utemeljitvijo dostavljajo predlagatelji Zvezi čebelarških društev za Slovenijo.

Člen 8

O predlogih za podelitev odlikovanj reda Antona Janša I. stopnje razpravlja razširjeni upravni odbor Zveze čebelarških društev za Slovenijo, jih pregleda, če ustrezajo pogojem tega pravilnika, in jih pripravi za dokončno sklepanje o podelitvi na občnem zboru Zveze čebelarških društev za Slovenijo.

O predlogih za podelitev odlikovanj reda Antona Janša II. stopnje razpravlja in dokončno sklepa razširjeni upravni odbor Zveze čebelarških društev za Slovenijo. Pri društvenih odlikovanjih obvešča Zveza društvo pisмено o sklepu razširjenega upravnega odbora.

O predlogih za podelitev odlikovanj reda Antona Janša III. stopnje razpravlja in sklepa upravni odbor čebelarskega društva in obvešča o tem sklepu Zvezo čebelarških društev za Slovenijo.

Člen 9

Čebelarska odlikovanja izročajo Zveza čebelarških društev za Slovenijo in čebelarska društva odlikovancem ob slavnostnih priložnostih na primerno slovesen način. Čebelarska društva jih izročajo v navzočnosti zastopstva Zveze čebelarških društev za Slovenijo.

Stroške za odlikovanje nosi praviloma podelitelj.

Člen 10

Zveza čebelarških društev za Slovenijo vodi evidenco odlikovancev. Njihova imena in utemeljitve morajo biti objavljena v Slovenskem čebelarju. Odlikovanec prejme poleg znaka tudi diplomo.

Člen 11

Ta pravilnik začne veljati, ko ga sprejme občni zbor Zveze čebelarških društev za Slovenijo.

Pravilnik, dopolnjen po predlogih rednih občnih zborov Zveze v Gorici leta 1961 in v Celju leta 1965, je bil sprejet na rednem občnem zboru Zveze v Ljubljani dne 17. maja 1964.

Tajnik ZČDS:
(Franc Cvetko)

Predsednik ZČDS:
(Valentin Benedičič)

PREMOŽENJSKO STANJE ZČDS

31. decembra 1965

AKTIVA

dinarjev

1. Osnovna sredstva	11,196.756
2. Drobní inventar	1,184.748
3. Blagajna: glavna	7.452
Blagajna: ročna	3.085
4. Banka: žiro račun	1,714.978
5. Banka: hranilna vloga	5,565.895
6. Banka: obveznica — Skopje	100.000
7. Občina VIČ: stan. sklad — posojilo	4,550.000
8. Dolžniki: razni	5,646.585
9. Dolžniki: »Slovenski čebelar«	302.594
10. Dolžniki: knjige	150.651
11. Dolžniki: razglednice	225.075
12. Zaloga: knjige	3,016.950
13. Zaloga: razglednice	546.750
14. Zaloga: ostalega blaga	128.501
AKTIVA skupaj	32,540.196

PASIVA

1. Upniki: predplačniki »Slovenskega čebelarja«	74.700
2. Upniki: drugi	8.088
PASIVA skupaj	82.788

REKAPITULACIJA

AKTIVA	32,540.196
PASIVA	82.788
Stanje premoženja ZČD dne 31. decembra 1965	32,257.408

V Ljubljani, dne 1. maja 1964

Finančni referent: Anton Verbič

IZDATKI IN DOHODKI V LETU 1963

IZDATKI

1. Plače:	dinarjev	
Honorarji mesečni	130.760	
Prispevki	68.183	
Takse (stanovanje novo)	447.537	646.480
2. Materialni izdatki:		
Operativni izdatki	163.848	
Režijski	146.991	
Potni stroški, dnevnice (predavanja, seje, plenumi, občni zbor)	577.609	688.446
3. Stroški za vzdrževanje inventarja:		
a) tekoči	36.149	
b) investicijski		36.149
4. Stroški za zavarovanje inventarja itd.:		
a) preprečevanje čebeljih bolezni	162.000	
b) zavarovanje	16.632	178.632
5. Drugi funkcijski izdatki:		
a) nabava znanstvene literature, revij itd. (Ur. list)	62.735	
b) za obiske (reprezent. stroški)	129.538	192.073
6. Razni odpisi:		
a) od dolžnikov	1.328.096	
b) »Slovenski čebelar« 1961 (neizterljivo)	29.190	
c) od osnovnih sredstev	260.000	1.617.286
7. Razni drugi upravni stroški:		
a) izguba »Slovenskega čebelarja« 1963	222.975	
b) knjige brezplačno	22.000	
c) podpore	26.000	
č) razno (trolejbus, garderoba itd.)	8.979	279.954
Skupaj IZDATKOV		3.599.020

DOHODKI

1. Dohodki lastne dejavnosti:		
a) samostojni dohodki:		
obresti dolžnikov, hranilne vloge	477.371	
najemnina	286.500	
predvajanje filmov	2.350	
razno	604.557	= 1.270.778
2. Dotacija veterinarske službe		162.000
3. Izdatki presegajo dohodke za		2.166.242
Skupaj DOHODKI		3.599.020

VINKO POŽAR

Dne 20. julija 1964 smo pospremili na pokopališče v Šmartnem v Rožni dolini Vinka Požarja, ki je umrl 18. julija 1964 v celjski bolnišnici.

Vinko Požar, upravitelj osnovne šole Šmartno v Rožni dolini v pokoju in čebelar, se je rodil 6. aprila 1892 v Celju. Leta 1912 je postal učitelj v Mariboru. Služboval je v Cirkovcih pri Ptuj in v Vojniku pri Celju, ustavil pa se je v Šmartnem v Rožni dolini, kjer je bil upravitelj osnovne šole od 1923 do 1954 leta. Tudi njemu okupator ni prizanesel. Tako je bil vso drugo svetovno vojno interniran. Po osvoboditvi se je vrnil v Šmartno v Rožni dolini in nadaljeval svoje upraviteljsko delo vse do upokojitve leta 1954.

Ob odprtem grobu dragega pokojnika je spregovoril v imenu čebelarke družine Celje Slavko Kranjc in dejal: »Zahrbtna bolezen, ki Vas je mučila, in prerana smrt sta iztrgali iz naših vrst ne samo enega najboljših čebelarjev, ampak tudi našega zvestega učitelja. Prezgodnja smrt ni potrla le Vašo družino, sorodnike in ožje prijatelje, temveč tudi čebelarje in vse članstvo čebelarke družine Celje, katere odbornik in član ste bili vrsto let tudi vi. Začeli ste čebelariti že med prvo svetovno vojno. Ob prihodu v Šmartno ste bili velika pridobitev za čebelarje, saj ste postali njihov strokovni vodja in učitelj. Prvi ste nas učili čebelariti s premičnim satjem. Bili ste vodja starejših čebelarjev in neutrujen vzgojitelj in navduševalec mladega čebelarskega naraščaja. Bili ste strokovni vodja in član odbora čebelarke družine Vojnik vse do druge svetovne vojne in po osvoboditvi — vse do reorganizacije, ko smo bili priključeni celjski družini, kjer ste začeto delo nadaljevali kot strokovni vodja, odbornik in čebelarski izvedenec.

Ob vstopu v zasluženi pokoj ste prebili večino prostega časa pri čebelah — svojih ljubljenskali. To je bilo Vaše najljubše razvedrilo. Tu ste si nabrali novih umskih moči. Bili ste tudi amaterski ljubitelj in slikar realistične smeri.

V dolgoletnem čebelarjenju in nenehnem izpopolnjevanju ste si pridobili mnogo dragocenega znanja, ki ste ga kot najsodobnejši čebelar vedno radi posredovali mlajšim. Bili ste tudi sodelavec našega strokovnega glasila »Slovenski čebelar«, kjer ste objavili mnogo koristnih razprav in vzbujali z njimi pozornost med bralci.

Ko ste spomladi letos pripravljali svoje čebele za novo čebelarsko sezono, gotovo niste slutili, da je to Vaše zadnje čebelarsko opravilo. Med Vašo bogato ostalino smo našli tudi pesem »Čebelarski družini Celje v slovo«. Glasi se takole:

»Ko zarja večerna pokrije nebo,
čebelarji so Šmartnemu dali slovo.

Bodite med nami še mnogo let,
čez leto pa v Šmartnem se vidimo spet!«

Moje besede so preokorne, da bi mogel z njimi orisati Vaš življenjski lik. Vaši najbližji sodelavci, prijatelji in znanci govorijo o nenadomestljivi izgubi tako plemenitega človeka. Vaše telo bo sicer zasula ljubljena slovenska zemlja. Vaš duh pa bo živel med nami. Nepozaben spomin bo ostal na Vas, dokler bodo živeli v teh krajih čebelarji in dokler bo obstajalo čebelarsko društvo, čigar zvest član ste bili tako dolgo.

Dovolite mi, da se poslovim od Vas v imenu vseh slovenskih čebelarjev. Ko se posklavljam, se Vam iskreno zahvaljujem za Vaše veliko delo, kateremu ste posvetili vse svoje življenje in ki ste ga opravili v korist čebelarke prosvete in našega šmartinskega kraja.

Čebelarska družina Celje
Slavko Kranjc

POROČILO ZA OKTOBER

V mesecu oktobru je bilo v vseh treh dekadah večinoma deževno vreme. Čebelarji, ki so imeli čebele na jesenski paši v Liki, so jih precej pozno prepeljali domov. Med jesenske rese se ni rad točil.

Veliko čebelarjev je zelo pozno dokrmilo čebele s sladkorjem za zimsko zalogo. Posledice najbrže ne bodo prijetne. Marsikdo je dodal zimski klaji noseimak. Nekateri trdijo, da se to dobro obnese.

Čebelja paša se je pri nas končala že v drugi polovici meseca septembra. V oktobru pa so čebele prinašale le obnožino jesenskih cvetlic. Čebele so se večinoma že strnile v gručo okoli matice in se hranile s tem, kar jim je čebelar pustil ali pa dodal k zimski zalogi. Že sedaj so nekatere načele zimsko zalogo, saj smo dobili mesečna poročila od opazovalnic. Breg-Tržič, Mala Polana-Lendava, Selnica ob Dravi, Svibnik-Črnomelj, da so čebele v treh dekadah porabile skoro 1 kg zimske zaloge.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič	— 40	— 40	— 20	— 100	+ 8,9	10	17	—	67
Dražgoše—Šk. Loka . .	— 60	—	—	— 60	+ 8,0	7	19	—	36
Zerovnica—Postojna . .	— 40	—	— 30	— 70	+ 8,0	12	19	—	65
Rogatec	— 30	— 20	—	— 50	+ 8,0	19	20	—	87
Lovrenc na Pohorju . .	—	—	—	—	+ 9,5	11	19	—	76
Selnica ob Dravi	— 120	— 65	— 45	— 230	+ 8,0	12	19	—	49
Lovrenc na Drav. polju	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cezanjevci—Ljutomer .	— 40	—	— 40	— 80	+ 18,8	5	16	—	31
Bučkovci—Videm	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ob Ščavnici	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prosenjakovci—M. Sobota	— 20	— 20	— 10	— 20	+ 9,5	18	13	—	80
M. Polana—Lendava . .	— 60	— 90	— 80	— 230	+ 10,0	16	12	—	57
Svibnik—Črnomelj . . .	— 50	— 40	— 40	— 130	+ 12,0	15	16	—	43
Iška vas	— 30	— 20	— 60	— 110	+ 8,0	16	15	—	90
Škofije pri Kopru . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pušča—Bistra	— 20	— 40	— 40	— 100	+ 10,7	8	21	—	57
Povpreček	—	—	—	— 109	—	—	—	—	—

OBVESTILO ČEBELARSKIM DRUŽINAM IN DRUŠTVOM

Zadnja leta redno praznujejo v pozni jeseni tudi čebelarске organizacije mednarodni teden čebelarjev. V ta namen je generalni sekretar Apimondije, ki ima svoj sedež v Rimu, sedaj že pokojni dr. A. Zappi Recordati, vsako leto določil datum tega mednarodnega čebelarškega praznika. Z njegovo smrtjo je nastala v vrhovni čebelarški organizaciji velika vrzel. Apimondija nam je na naše vprašanje odgovorila, naj letos kar sami določimo datum tega praznika. Ljubljanski čebelarji ga bodo praznovali v soboto dne 12. decembra t. l. V ta namen bodo primerno okrasili tudi eno ali dve izložbi, ki bosta razstavljeni ves teden. V soboto 12. decembra zvečer bo proslava v hotelu Union. Na razporedu bodo med drugim predavanje, recitacije, pesmi, podelitev odlikovanj in zabavne točke. Čebelarška društva vabimo, da na primeren način praznujejo mednarodni čebelarški teden in okrasijo izložbe s čebelarskimi predmeti, z medom in s propagandnimi gesli za uživanje medu. Veseli bomo, če bomo mogli pozdraviti na ljubljanski prireditvi tudi zunanje čebelarje. Vljudno vabljeni!

VABILO NA XX. MEDNARODNI ČEBELARSKI KONGRES V BUKAREŠTI

Čebelarji, ki se nameravajo udeležiti XX. mednarodnega čebelarškega kongresa v Bukarešti od 26. avgusta do 5. septembra 1965, naj se prijavijo Zvezi do 15. decembra t. l. V prijavi naj navedejo svoje ime, priimek ter število družinskih članov, ki jih bodo spremljali na kongres. Naši člani lahko povabijo tudi svoje čebelarске prijatelje in znanke. V prijavi naj tudi navedejo, ali žele prenočevati v hotelu ali v študentskih domovih. Kot lani na Dunaj bo skušala Zveza tudi tokrat organizirati izlet v lastni režiji, da stroški ne bodo preveliki. Ker moramo poslati prijave udeležencev do 25. decembra pripravljalnemu kongresnemu odboru, prosimo čebelarje, da se drže zgornjega datuma. Potovali bomo z vlakom, za Romunijo ni treba imeti vizuma. Podrobnosti bomo še sporočili.

Uprava ZCD

NASA RADIJSKA PREDAVANJA

Dne 8. decembra t. l. bo predaval v Radijski kmečki univerzi ob 12.05 predsednik ZCD Valentin Benedičič. Naslov predavanja: Brez čebelarstva ni uspešnega sadjarstva.

Dne 22. decembra bo predaval ob 12.05 v Radijski kmečki univerzi profesor Leopold Zor. Naslov predavanja: Čebele in medenje.

Dne 24. decembra ob 18.45 bo predaval ing. Jože Rihar v oddaji »Radijska univerza« ob 250-letnici rojstva našega znamenitega čebelarja Antona Janše. Naslov predavanja: O Antonu Janši v luči sodobne biološke znanosti.

KUHANJE VOŠČIN

Ljubljanska čebelarška družina ima stiskalnico in potrebne kotle za kuhanje voščin. Zato je pripravljena, da skuha letos čebelarjem vosek pod ugodnimi pogoji. Prostor za ta namen je preskrbljen v Dravljah, kjer je tudi ugodna trolejbusna in avtobusna zveza.

Zaradi tega naprošamo vse čebelarje, da do 15. decembra t. l. prijavijo osebno ali pismeno Zvezi čebelarskih društev, Miklošičeva 50, približno količino voščin, ki bi jih dali v kuho naši družini.

Za odbor
D. Bric

VAZNA OBJAVA UPNIKOM AGROMELA

Po sklepu Okrožnega gospodarskega sodišča v Ljubljani št. L 564-9 z dne 21. oktobra 1964 je prešlo podjetje Agromel v likvidacijo. Upniki naj prijavijo svoje terjatve, kolkovane s sodnimi kolki, Okrožnemu gospodarskemu sodišču v Ljubljani, in sicer v dveh izvodih. Prijavijo naj vse neplačane terjatve — iztožene in neiztožene.

ČEBELARSKO DRUŠTVO ZAGORJE OB SAVI

sporoča, da bo občni zbor v nedeljo, dne 13. decembra 1964 ob 8. uri v sejni sobi SZDL (stara občina) v Zagorju. Na občni zbor vabimo vse čebelarje in prijatelje čebelarstva.